

Venceslav Sejavec:

Kot lepa pravljica...

*Kot lepa pravljica je vse:
mehkobni mrak, ki plava nad vasjo
in zvezde, ki v daljini podrhtevajo,
še zarja, ki narahlo zbuja se —
Svetišče med drevesi je razžarjeno, bolesi,
svetlobe je prepolno: Kralj višin
je vstal, premagal grozo je temin.*

*Razlije se procesija vstajenja
v molitvi tajnostni.
Ob oknih razsvetljenih hiš
valovje ljudstva v sveto se skrivnost topi...
Duhovni stopa z Vstalim — v pomladanski raj —
pod tihim, zlatim baldahinom
med vonjem žganega kadila in med pesmijo,
ki se pod nébes vzpenja z božjim Sinom...*

*Rešenja milost duše je oprala
ženâ in mož in mladih ranjenih oči,
da tiha, sveta sreča v njih plamti.
Skrivnostna, pravljíčna procesija vstajenja:
temâ pregnana, noč je zmagana —
srce objema radost prerojenja.*

Ivan Pregelj.

BOŽJE POTI.

III. Od Marije v snegovih domov.

VSE lepo po pravici sem povedal in zapisal zadnji bot, kako sem hodil na svojo drugo božjo pot k Mariji Snežnici nad Avčami. Zdaj bi lahko kaj poučno in šegavo prenekatero znil, kako sem v svojih starejših leti prav zares zahajal v visoke snegove, pa se v tistih mrazovih vedno spet s hvaležnostjo spominjal velike dobrote, ki mi jo je pri Bogu takrat sprosila nebeška Gospa. Ne bom čenčal, kakor sem že povedal, da starih bab jezil ne bom, ki me psujejo, da kakor divji kozel pa še celo brez duhovskega kolarja po hribih bezljam. Bom tako napisal, da bo prav in po vrsti, kakor sem v svojem ekzordiju ali uvodu vnaprej vedel. Tole je zdaj moj posel, da popišem svojo pot znad Avč domov. V božjem imenu, začnimo!

Ob letu torej za praznik, ki mu pravimo Porcijunkula, t. j. tisto prvo nedeljo v avgustu, ko je nad Avčami shod, sva se napotila z materjo od doma, da se nebeški Gospe Mariji zahvaliva za dobroto iz prejšnjega leta. Šla sva, pa sva kakih deset lučajev od doma zaslišala, da naju nekdo kliče. Lej ga, ali ni šel tudi oče za nama, ki je še prejšnji večer nekam godrnjal, da ne ve, ali bi ali ne. Zdaj šele, ko sva bila z materjo že na potu, se je bil šele odločil in jo urezal za nama. Je bil pač tak mož, Bog mu daj dobro. Ves teden je godel in godel, ko se je bilo za kaj odločiti. Prav gotovo, da se nisem vrgel po njem. Nikoli ne godem in ne premišljam, rajši prehitro primem, da bi, če je treba, popravil in zato tudi marsikaj popravim za vedno. to se pravi, polomim do konca. Pa kaj čenčam tja vendan, mesto bi pripovedoval! Šli smo torej v treh na goro, prišli srečno in bili pri maši. Še danes vidim v duhu svojo mater, kako je bila vsa srečna, da je prišel z nama tudi oče. Pa tega zdaj pravil ne bom, bom povedal, kako smo se vračali.

Le sedemo po maši v senco, popijemo vsak skledico župe pa smo bili hudo žejni. Je oče začel zopet gosti, ali bi ali ne bi, pa kar vstane pa stopi tja, kjer je kanalski krčmar vino točil pa naroči polič. Saj nisva z materjo nič rekla, da naj da še nama piti, pila bi pa bila, pa ni dal. Nu, sva se napila vode pa še za slovo stopila v cerkev. Vrneva se. Pravi mati očetu, da bomo šli. Pa je bil oče prav tedaj našel med ljudmi starega znanca in sta si imela Bog ve kaj vse povedati. Poslušava z materjo, poslušava. Očetove prijaznosti s starim znancem ni konca. Moža govorita drug v drugega in praznita pri tem polič za poličem. Pa so moja mati začeli sitnari, da bi šli. Oče pa, naj le greva naprej, da naju že dotečejo. Mati so se nekaj časa še oščajali, potem pa so me nekako nejevoljno potegnili za roko. »Dedci,« so mrmrali, »take le so jim božje poti!« Kakšne? sem vprašal, ki sem bil še ves otroški in nisem še vedel, kar danes vem, da se tudi na božjih poteh greh dela, pijančuje in še kaj hujšega. Mati mi ni nič odgovorila in tako sva šla tiho z gore. Kar naju zdajci nekdo doteče in se ozreva. Bil je močen gospod, prav tisti, ki je prej pri maši pridigal. Spoštljivo sva pozdravila z materjo. Gospod pa je bil neskončno

ljubezniv in prijazen. Praša to, praša ono, odkod sva, ali smo bogati, kje so oče, ali redimo kaj živine. Pohlevno je odgovarjala mati. Še jo slišim, kako ji je glas postal za spoznanje togotnejši, ko je omeñila očeta, ki je ostal na gori. Gospodu pa je moralo biti prav to posebno všeč, zakaj veselo se je smejal in dejal: »Ženske, ženske! Tak vsaj en dan v letu dajte frajnost svojim možem! Bog pomagaj! Mati božja vam jih pač ne bo odjedla!« Moja mati se je nasmehnila pa rekla, da se božje Matere res ne boji pač pa pijače, ki je draga pa upijani. Prijazni gospod ji je zdaj pritrdil in jo potolažil, da pač ne bo nič hudega. »Saj ni pijanec?« je vprašal. »Hvala Bogu, ni!« je povedala mati in zdaj začela na vse pretege očeta hvaliti. Ko pa je mene zagledala, jo je bilo sram in je vzkliknila: »Čenda nisi poslušal?« »Pa sem poslušal,« sem povedal in se je prijazni gospod zopet smejal. Ustavil se je in me premeril od nog do glave. Ali sem truden? je vprašal. Rekel sem, da nisem. »Neumen pa še,« je dejal pa sem zinil užaljeno, da hodim v šole. »Oho!« je vzkliknil tedaj gospod, »to je zdaj druga. Te bom malo preskusil, kaj znaš.« In začel je vpraševati po nemško in sem vse povedal, pa je spregovoril po latinsko in mu nisem odgovora dolžan ostal. »Tvoje imel!« je zaklical tedaj vedro in zadovoljno in sem povedal. Prikimal je, ponovil, nato pa se je hudo mušno nasmehnil in dejal: »Moder si. Tega pa le ne boš vedel, kar te bom zdaj vprašal.« Kar vpraša naj, sem dejal odločno, dasi tiho, ki sem bil takrat še zelo šibek in so mi učitelji očitali, da imam tak glas kakor zagrljen piščanec ali pa ubit lonec. »Nekdo je bil,« je začel vpraševati gospod, »ko je v goro šel je vriskal, z gore v dolino je pa jokal. Ali ga poznaš?« Spomnil sem se stare pravljice o *Mevšetu*, ki je takisto delal, češ, da se v goro grede veseli poti navzdol, na poti z gore pa poti na goro boji, in sem povedal. »Mevše?« Gospod se je zasmejal in zmajal z glavo. Potem je povedal: »Jaz sem bil tisti, pred dvema letoma.« Povedal je nato, kako je tedaj izgubil na gori deset goldinarjev in smeje se zaključil: »Lej, pa si me ti z *Mevšetom* pogodil, ki sem te prej za neumnega spoznati htel.« Malo mi je bilo všeč to priznanje. Sem bil bolj vesel, ko se je prijazni gospod začel jeziti, da nimam pravega glasu. »Duhovnik da hočeš biti,« je klical. »Le kako boš pridigal. Pridigar mora vpiti. Saj ga kljub temu ljudje ne poslušajo. Vpiti mora. Tako le glej, takole čuj!« Zgodilo se je pa, da smo stali tedaj na neki trati, kjer so se pasle ovce. Prijazni gospod, ki me je učil govoriti na glas, jih morda ni videl, ker je bil v svoji posel zamišljen. Pa se je ustopil in začel govoriti, da bi jaz slišal, kaj se pravi pridigati. Svoje žive dni nisem slišal več podobno. »Ovce garjeve, kozli smrdljivi, ali bo kaj ali ne bo?« je vpil gospod. »Kolikokrat še vas bom moral z gajžlo poditi iz hleva, ki mu oštarija pravite, na božjo pašo, kjer sije solnce nebeške milosti. Soli, soli! Ha, to slišite radi? Seveda, za mesom, vinom in plesom bi vsakdo dirjal! Pa jaz oznanjam pepel! Pulvis es et in pulverem reverteris... Pepela na glave, spokornosti in pohlevnosti v srce. Rešite dušo, objokujte greh...« Sredi v njegovo besedo, ki je bil v svoji gorečnosti pozabil, da ne pridiguje le meni temveč tudi neumni živini, je zablejal tedaj krepek oven. To je gospoda streznilo. Obrnil se je k moji materi in dejal. »Lej, ženska. Sem duhovni, Mevše pa tudi!« Obrnil se je nato k meni in dejal: »Glas pa imam, kaj?« Prikimal sem spoštljivo. Pa

je gospod še eno vprašal. Ali kaj pojem. Strašno sem se ustrašil. Do tistih dob še nisem bil ust odprl za pesem. »Ne poješ, non cantas?« se je gospod ugreel. »To je še hujše. Pridigal bo kdo drugi zate, le kdo bo gloriojo pel? Mežnar za oltarjem, ha? Marš! Čas je zlato! Usta odpri, pa za meno!« Tako je dejal prijazni gospod in je zapel na ves glas: Za Bogom častimo Marijo najprvo... »Poj!« je še priganjal in sem poskusil in je poslušal, začel prikimovati. Meni pa se je takrat prečudno zgodilo. V prvi pesmi se mi je odprl nov svet. O koliko sem odtlej pel! O kako hvalim tudi zato Boga, da je človeku pesem dal!... Bo, mati!« je bil gospod zadovoljen. »Balant mu je ime,« je menil o meni, »kaj ne? Balant! Jaz pa Vam rečem mati, cerkev se ne bo tresla, ko bo svojo prvo gloriojo zapel, *Vaše srce pa bo pretresel do dna!*« — —

Nič več ne vem, kako smo se poslej razšli. To vem, da mi je prijazni duhovni stisnil srebrni goldinar v roko in povedal, da mu je *Jurij* ime, »Jurij brez lintverna,« kakor je rekel šegavo. Kadar pridem v Deskle, naj se pri njem zglasim. Tudi to vem, da se je v resnici zgodilo, kar je gospod Jurij moji materi prorokoval. Pel sem svojo prvo gloriojo. Cerkev se ni tresla, moja mati pa je res medlela od radosti in sreče. Hvala Bogu in Mariji, Materi nebeški, vekomaj...

Oče se je tisti dan vrnil pozno po noči. Slišala sva ga z materjo, da je godel in godel, ali bi, ali ne bi. Pa mi je mati velela, naj zaspim in da so oče pijani...

IV. Prva pesem.

Povedal sem, kako me je na tisti čudni poti znad Avč prijazni in šegavi gospod Jurij »brez lintverna« v prvo pesem navajal in sem zapel in se mi je pred duhom nov svet odprl. Zares! Do smrti bom hvaležen veselemu gospodu! Da mi je podaril srebrn goldinar, to bi mu mogel morda povrniti, sreče, ki mi jo je s pesmijo pokazal, ne bom poplačal nikoli.

Pesem... Do tistih mal sem vedel, da živim, da imam mater in očeta, da je svet okoli mene z rožami, zvezdami, so solncem in luno in tisoči čistih otroških oči. Vedel sem iz šestih božjih resnic, da je en Bog v nebesih, da je pravičen sodnik, da je vse ustvaril in vse vlada. Trpel sem, ko so mi razodeli, kako je Adam grešil in kako je užaljeni Stvarnik zemljo preklel, da je rodila trnje in osat. Jokal sem, ko sem si véliki teden obujal preživo trpljenje našega Izveličarja. Kakor za lastno mater se mi je srce vnemalo za sveto nebeško gospo Marijo pod križem. Tudi za greh sem vedel, da je grd in ostuden in da mu je oče prepali duh, ki ga je vrgel močni nadangel Mihael v peklensko brezno. V šoli se mi je odkrila sladkost knjige in znanja. Vedel sem mimo svojega majhnega sveta za ves veliki zemeljski kraj in za čase tisoč in tisoč let nazaj. To vse pa je bilo kot nekak svet izven mene. Odkar pa se mi je jezik razvezal v pesmi, so se pred vsem, kar sem dotlej videl in vedel, razgrnili nekaki zastori. Vse daljno in bližnje, vse sedanje in preteklo, vse vidno in nevidno mi je oživel. Po pesmi sem postal brat sestri zemlji, brat sestri solncu, brat sestri luni, sestri vodi, sestri zemlji, sestri roži, bratu ognju, bratu viharju in blisku, bratu nebu, brat sestri radosti in sestri žalosti, brat sestri bridkosti in sestri veri, brat sestri ljubezni in sestri molitvi. Moja molitev k Očetu Bogu je po-

stala sama po sebi pesem. Vsak moj korak odslej je postal pesem, vsa moja zdanja molitev ena sama popotniška, romarska pesem: Za Bogom častimo Marijo najprvo...

Gloria in excelsis Deo! — Slava Bogu na višavi!...

Pesem... Kar pregrešne misli se mi včasih silijo v glavo! Pisano je, da je Bog rekel: Bodi luč, bodi dan in noč, bodi morje in zemlja. Zakaj ni zapisano tudi, da je rekel: Bodi pesem!? Neumno je tako mišljenje, pa se mi le zdi, da ne žali Boga. Neskončno lepi, neskončno skladni, neskončno dobri Bog je ustvaril vse, kakor je bilo v njem od začetka. In od vsega začetka najlepše, najvišje v Bogu, v kolikor more moje ubogo srce čutiti in moja neumna glava premisliti, pa je pač večna Lepota. Večne božje lepote na svetu najbolj jasni izraz pa je pesem. Poslušajmo jo! Viharji da ne pojo? Z bobni in trompetami, da se tečaji stresajo... Laudate Dominum abyssi et procellae — brezna in viharji hvalite Boga! Morje da ne poje? Šest ur navzgor v mogočnem: doremifa, šest ur navzdol: famiredo... Nebo poje v svojih sinjinah in višinah, zvezde šumijo v omotičnem plesu, solnce in luna in zemlja. Rosa na polje je pesem nebes, solza človeška je pesem od Boga. Pticek na veji, po svoje se trudi, da bi bil prijetnejši celo sraka in vrana poje in slavi po svoje. Moj Bog, pa kaj pa je vse to mimo ene same pesmi iz človeških ust, mimo ene romarske: Za Bogom častimo Marijo najprvo...

Pesem... Vse kar je božjega, poje. Samo hudiči v peklu nimajo pesmi, je nočejo, je ne morejo. Ubijajo zato še pesem zemlje in neba in človeških ust. Pesem človeških ust pačijo. Ustvarili so kvanto, gnus in smrad. Naj! Pesem božjega duha je močnejša. Še kvanta, gnus in smrad se mora pod božjo besedo pokoriti! Tudi pekel ima svojo pesem, pesem strašne razdvojenosti. Tudi pekel mora Boga častiti. Časti ga, ko ga grdi, taji in sovraži... Laudate Dominum abyssi!...

A kam me je zanesla radost? Nisem pevec po božji volji, da bi pesmi hvalnico pel. Skromno pojem slejkoprej, kakor me je učil gospod Jurij »brez lintverna«: Za Bogom častimo... Skromno sem se navadil še po Kranjcu Balantu, ki mi je pesem v Kranjskih bukvah pokazal: Od straže hrovaške gor solnce mi pride...

Moja najljubša pesem je vendar še in še romarska. Tri štuke ima: Oče naš, Ave Maria... Credo in unum Deum... Verjem!

Deo gratias — Hvala Bogu!

Venceslav Sejavec:

Nebo je zablestelo.

Nebo je mehko zablestelo
nad domovi,
skrivnostno je vzplamtelo...

Čuj, zvonovi
so se prebudili,
sveto pesem
v duše so nam zlili...

»Novo pesem
vam življenje, moč,
diha vesna,
ž njo kraljevska gre Velika noč.

Magajna Bogomir:

GOZDOVNIK.

III.

DRUGI teden.

V vasi je zavalovalo veselje. Zavriskali so svati v cerkev. Zadolnela je pesem po dolini in klici: »Živela novoporočenca, živel gozdovnik, ti tvorec bogastva in lepote te doline, živela Cvetka, rožica prejasna!«

»Hej pesem, hej muzika, sreča, hej! Živela novoporočenca!« Muzikant Dolef je igral, ljudstvo je prepevalo — vsi kot eden. So peli fantje in dekleta, so peli možje in žene in stari kot iz spominov na mlade dni. Donela je pesem preko vasi, preko vinogradov, preko njiv, čez gaje in loke in preko gozdov in peli so gozdovi sami, peli so bori, ki jih je sadil in smrekice pod njimi. Bil je dan, ko sta se združila gozdovnik, kralj zelenega morja in cvetka naše doline v svoje veselje, v veselje vseh, v radost cele doline.

Kljub temu pa je prišel tudi strašni večer, ki je zledenil kri ljudem in ki bi skoraj strl njega, ki mu je bil uničen trud premnogih let.

Sredi godbe, sredi pesmi in rajanja je zazvenel tik pred nočjo klic iznad vasi:

»Goré, goré, gozdovi goré! Ljudje božji, gozdovi goré!«

»Kaj, kaj?« so kričali fantje.

»Goré — gozdovi...«

Gozdovnik se je zbudil in rekel:

»Kaj pravijo?«

»Go—zdoo—vii—go—ri—jo...«

Bil je večer, rdeča zarja na zapadu, krvava zarja pod njo. Po cerkvah so udarjala kladiva: »Gorijo, gorijo, gozdovi gorijo...«

Kot okamenel človek je stal gozdovnik pred hišo in strmel v zapad. Cvetka je kriknila in se stisnila k njemu. Ona je v hipu doumela vso grozo požara, v katerega mož še ni mogel verjeti. Vedela je, da se bo zavedel v hipu in da bo resnica padla kot strašni udarec v njegovo dušo.

»Pojdimo gasit!« so kričali fantje.

»Gasit, gasit,« je ponavljal gozdovnik tiho, kot da ne ve, kaj govori.

»Ivan, Ivan!« je zaklicala Cvetka.

Njegovo orjaško telo je vztrepetal. Stresle so se mišice na rokah, vztrepetale so ustnice.

»Goré, ljudje božji, moji gozdovi goré.« je zaklical s hripavim, jokajočim glasom.

»Moj Bog, Ivan, umiri se,« je zajokala žena.

»Gasit grem, gasit,« je vzkliknil zopet, skočil nenadoma h kupu lesa, zagrabil kol in začel teči proti zapadu. Tekli so fantje za njim in možje in Cvetka sama. Ni ga dohitel nihče. Drvel je pred njimi in izginil v noči.

Velikonočni žegen.

Ves zapad je bil poln zubljev. Kot vešča, ki drvi proti luči, je tekel gozdovnik proti tem zubljem. Ves zapad je bil poln ognjene krvi, ki se je opotekala od drevesa do drevesa, ki je lizala debla, ki se je zajedala v suhe igle po tleh, curljala naprej, uničevala bore, uničevala smreke, uničevala delo dvajsetih let.

Gozdovnik je drvel ognju nasproti. Misel sama ga je prehitevala in se borila s plameni, on pa je tekel z naprej sklonjeno glavo, z raz-

mršenimi lasmi, z odprtimi usti, s kolom v roki, da bo bíl, bíl, ugaševal plamene.

»Ljudje božji, moji borovci, moje smrekice goré!«

Pridrvel je med drevesa, med ognje, med strašne krvave jezike, ki so se lizali med seboj, v prasketanje vej in debel, v morje isker, ki so se pošastno v oblakih dvigale v noč. Zakričal je, kot da bi borec zavrisnil bojni krik in zamahnil z batom v plamene, jih bíl po deblih, da so se usipali slapovi isker na njega. Ni čutil vročine, ki mu je žgala kožo, in ki bi ne pustila nobenega drugega naprej. Boril se je divje, nespametno, brezupno in brezumno kot norec ali kot človek, ki mu hočejo odžagati dvajset let življenja, polnega radosti, dela in rasti. Ni se zavedel, da s svojim delom ne bo pogasil požara, a boril se je z blazno sovražnostjo, kot da bi bil ogenj zver, zmaj, ki mu hoče požreti drevesa. Vse krog njega je bil ogenj, samo ogenj, ki je cvilil, prasketal in pel zamolklo kot v zasmeh.

Pritekli so fantje s sekirami. Zapelo je jeklo, pelo je jeklo, padali so borovci, padale so smrekice.

»Zaseko — delajmo zaseko! Vrag ne sme preko zaseke, ne sme preko risa...!«

Begale so sence semintja, sence, vse obarvane v ognju, ki so zamahovale nemorno s sekirami. Delali so uro, delali so dve, do polnoči, preko polnoči — delo se je borilo z zmajem, delo je zmagovalo zver, ki ni mogla naprej, ki je rinila v črto, a ni mogla preko. Oj, fantje so ubijali požar.

»Ivan!« je zaklicala Cvetka iz ozadja.

»Saj res — gozdovnik,« so rekli fantje, »ja, kje pa je gozdovnik?« Omahnile so sekire.

»Ja, kje pa je gozdovnik?«

»Ivan, Ivan!« je klicala Cvetka iz ozadja.

»Ivan, Ivan!« so začeli klicati fantje sami.

»Ivan, Ivan!« so odgovarjale kadunje in globeli.

»Vraga, ali ga ni med nami?«

»Gozdovnik, halo, gozdovnik, halooo...«

»Oooo—« je ponavljal odmev.

Spogledali so se.

»Saj res, pozabili smo, da ga ni med nami. Preveč je hitel pred nami.«

Žena je pritekla po rebri. »Kje, kje je?« Spogledali so se fantje.

»Onstran je šel gledat,« je rekel nekdo. »Klicat ga grem.« Njegove oči, ki so bile vse ožarjene v ognju, so dale znak. Fantje so razumeli in prikimali.

»Cvetka, počakaj tu! Mi pojdemo gasit še v notranjost. Francelj gre pa po Ivana. Kar lepo počakaj tu, da si obleke ne zažgeš, kaj ne?«

Izgubile so se sence med drevesa. Cvetka je sedla v travo in čakala. Sence so iskale tam daleč med drevesi, a Cvetka ni vedela, kaj iščejo in je čakala dve uri in je čakala do jutra, da se je rosa začela delati na rožah krog nje. Povrnil se je Francelj.

»Nisem ga našel. Najbrže je šel domov.«

»Saj res je šel domov. Ni vedel, da sem jaz tukaj,« je odgovorila Cvetka, vstala in odkorakala tiho s Francetom. (Konec prihodnjič.)

TAM NA VRTNI GREDI

Julka.

MATI.

(Za materinski dan.)

NA prvi pomladanski praznik 25. marca praznujejo po vsem svetu materinski dan. V šumnih predstavah, slavnostnih govorih in mogočnih pesmih poveljujejo na odrih rodno mater.

Me, sestre, jo bomo slavile drugače! Naša mamica je skromna, tiha in vsa podobna žalostni nebeški Materi. Ker je skromna, noče na oder: vse njeno življenje oklepajo štiri stene domačega doma. Ker je tiha, ne ljubi gromčih popevk in ker je žalostna, noče prodajati svoje bridkosti.

Takole bomo praznovala njen spomin: Oder bodo naše blažene misli, v katerih bodo nastopile lepe slike iz naše mladosti. V teh slikah bo igrala glavno vlogo naša mamica. Slavnostne govornice nismo in ne moremo biti, zato bo slavnostni govor prevzelo naše srce, ki naj globokejše občuti, česar usta nikdar ne izrečejo. Mogočna pesem pa nam bo molitev, ki predere oblake. Taka naj bo naša proslava materinskega dne!

Venceslav Sejavec.

MATERI.

Moja mati,
ali čuješ sina,
ki v tujini od bolesti več ne more spati?
Žge ga bolečina,
da te pustil je in šel,
ko te je ubožno, siromašno —
ljut, obupan, razdivjan — preklel.

Moja mati!
Strašno peče me ta greh nesrečni!
Razboljen v dno duše, mati moja,
v bolečini prosim te, odpusti
greh, spočet iz blaznosti in nepokoja.
Mati rodna, z gorkimi bi te poljubil usi...

Božena.

NAJDRAŽJA.

NAJDRAŽJE bitje na svetu mi je mati. Veste, zakaj? Ne zato, ker reže kruh, skrbi za obleko, kuha kosilo, pere in šiva perilo. Taka mati bi utegnila biti tudi dekla.

Zafo mi je najdražja, ker je skrita junakinja. V bolečinah mi je dala življenje, prečula je samotne noči, premolila dolge ure, pretrpela neštete bridkosti.

Odkar je pokopala zadnjega sina, se ji je utrgalo v grob srce in z razboljenim srcem ljubi sedaj mene.

Ko bi mogla dati kaj dragocenega za god materi najdražji! Zbrala sem premagovanje, vse plemenite besede in razgrela sem svoje srce. Vse to bom ovila z zlatim trakom molitve in poklonila venec svoji materi pred nebeško Mater. Napis bo pa tale: Čuvaj mi najdražje!

Venceslav Sejavec:

ČAKAŠ, TREPETAŠ...

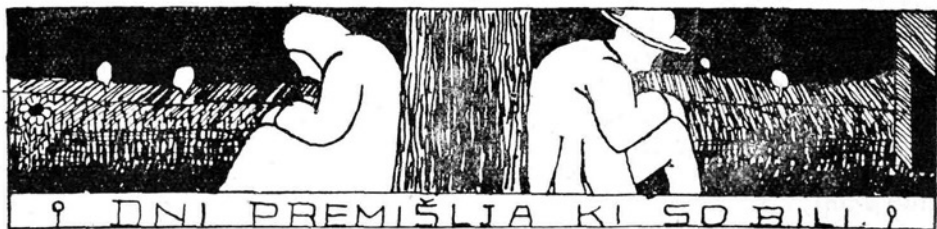
Slednja misel tvojih dni
je odmev iz žalosti:
čakaš, trepetiš, trpiš,
v dan brezupno, v noč strmiš,
ni tolažbe zate, ni...
Groza v duši ti gori,
v srcu nosiš črn križ,
v smrt obsojena živiš,
upanja zelene veje
več za dušo tvojo ni....

PRESTALO BITI BO SRCE.

Prestalo biti bo razbičano srce,
od groze bo življenje v njem zastalo,
ko pade mrak na polje in goré
in svetlo solnce v noč bo štrepetalo
za morjem in še luč umre
tvoje matere oči, to tiho ogledalo,
ki me doslej je čuvalo teme.
Joj, dviga se že v večnost zagrinjalo...

KO JE ČLOVEK TRUDEN.

Ko je človek
truden od življenja,
žalosten, ubit
od dela in trpljenja —
ko je sam,
kakor v pušči kje osamljen,
ko je od obupa
ves omamljen,
potopi se,
poglobi se vase,
z dušo svojo govori,
da izpozna se,
da spregleda,
ali zvezde še gorijo,
da mu pot
skoz temno daljo osvetlijo.
Materine slike
takrat oživijo.

Franc Rupnik:

IZ DAVNIH DNI.

POJDIMO sedaj malo pogledat na dom prvega človeka! Ko ste kot otroci v šoli poslušali zgodbe o prvih starših v raju in potem o Kajnu in Abelu, kako ste si neki naslikali njihov dom in njihovo življenje? Najbrže je bila tista silka v glavnih potezah taka-le: Na zeleni trati stoji bela hiša in gospodarska poslopja, vse v najlepšem redu; Adam in Eva pa, da jima ni dolg čas, z motiko in lopato obdelujeta rajske grede; za kosilo ali večerjo Eva doma na ognjišču ali v peči (ali celo na štedilniku) pripravlja ne samo dobro zabeljene žgance, ampak še kaj boljšega; seveda tudi belega maslenega kruha iz najboljše pšenične moke jima ni manjkalo. — Otroci letos trdijo, da je Kajn z rovnico ubil Abela, ker je tako naslikano v zgodbah Goriške Mohorjeve družbe.

Sredi preteklega stoletja je naravoslovna znanost z glasnim krikom razglasila svetu kot gotovo dokazano resnico, da se je človek polagoma razvijal iz divje živali in se v strašnem, krvavem boju za obstanek vsled svoje moči in sposobnosti dvigal vedno višje nad druge živalske vrste; zato da nikakor ni mogoče priznati resničnosti svetopisemskih poročil o lepem rajskem življenju in bistrem razumu prvega človeka. Resna znanost je v zadnjih desetletjih iz odkritih najstarejših ostankov človekovih, ko se navadno ob enem s kostmi njegovega telesa najdejo tudi izdelki njegovih rok, dognala, da je bil prvi človek na zemlji razumno bitje: znal si je narediti prikladno orodje, kar nobena žival ne zna; s svojo bistrumnostjo je mogel uloviti zverine in premagati neprimerno močnejše takratne živalske velikane; veroval je tudi v posmrtno življenje, ker je na posebne načine pokopaval mrliče. A čeprav je bil prvi človek razumno bitje, se nam vendar kaže na zelo nizki stopnji omike. Stanoval je kar pod milim nebom ali pod gostolistnatim drevesom, v mrzlejšem času pa pod kako naprej štrlečo skalo ali v naravnih jamah. Orodje (bat, sekiro, trguljo) si je znal pripraviti samo iz kamna, ki ga je primerno odkrušil. Hrano si je preskrbel z nabiranjem divjih zelišč in sadov in pa z lovom. Ni poznal še poljedelstva, ne domačih živali, tudi ne katerekoli kovine in ne lončarstva.

Po vsem tem se nam popolnoma razdere ona ljubka slika otroških let o lepem domu in prijetnem življenju prvega človeka. Kako pa je potemtakem s poročilom svetega pisma o lepem raju? Ali morda ni resnično?

Poudariti je treba takoj, kar je popolnoma umevno, da si ne smemo predstavljati življenja prvega človeškega rodu po današnjem na-

činu, zlasti ne tako, kakor bi si mi danes želeli vsestransko srečno in zadovoljno rajsko življenje. (Saj bi si ne mogli misliti popolnega veselja brez avta ali zrakoplova.)

Sv. pismo poroča kratko: »Gospod Bog je tedaj vzel človeka in ga postavil v vrt veselja, da bi ga obdeloval in varoval.« (1. Mojz. 2, 15.). »In Bog ju je blagoslovil in je rekel: Naraščajta in množita se, in polnita zemljo in podvržita si jo, in gospodujta nad ribami v morju in pticami pod nebom in nad vsemi živalimi, ki se gibljejo po zemlji. Glejta, dal sem vama vse semensko zelišče na zemlji in vse drevje, ki ima v sebi seme svojega plemena, da bo vama v živež.« (1. Mojz. 1, 28, 29.). Ko je Bog ustvaril prva dva človeka, jima je pač, ker nista imela staršev, da bi ju vzgajali sam dal najpotrebnejšo izkušnost za življenje. (Vprašanje o nadnaravnem življenju milosti božje ne spada v to našo rapravo, ker je neodvisno od zunanjega, telesnega položaja). Toda kakor modri starši prepustijo otrokom, da sami iščejo, kar morejo sami najti, in jim kvečjemu iskanje nekoliko olajšajo, tako je tudi Bog postavil človeka v vrt veselja, da bi ga obdeloval, in mu je izročil gospodarstvo nad vsem stvarstvom, naj sam deluje s svojimi zmožnostmi. Zato je prvi človek začel svoje gospodarstvo prav s kraja. Nikakor ni bilo potreba Adamovi ozebi velikanskih zakladov modrosti in znanosti, ki bi mu omogočali natančno spoznanje vseh podrobnosti v materialnem in duhovnem svetu in izvežbanost v vseh umetnostih, zadostovalo mu je znanje, primerno njegovemu stališču. Stvarnik ga je obdaril s tenko dovzetnimi čuti za vse, kar je koristilo njegovemu položaju, in pa z voljo in s spretnostjo, da je mogel vse to zase izrabiti. Moral je res storiti prve korake na pravi poti, a uspešno nadaljevanje te prave poti je bilo prepuščeno njegovim potomcem.

Čeprav torej prvi človeški rod ni živel in stanoval in se zabaval na tak način kakor danes mi, ampak je bilo vse njegovo življenje na zelo nizki stopnji telesnega vživanja in umskega spoznanja, vendar je bil v raju lahko zelo srečen in zadovoljen. Kar je spoznal, to je zaželel in tudi z lahkoto, brez trpljenja dosegel. Česar pa ni spoznal, tudi ni poželel, zato je bilo njegovo srce srečno in zadovoljno. Ko je bil človek izgnan iz raja, se je seveda vse to razmerje izpremenilo: Človek je želel pridelati iz zemlje žito, pa mu je rodila trnje in osat.

Če torej pustimo tisto pretiravnje o silno visoko razvitem razumu in nedopovedljivem blagostanju Adama in Eve v raju, kakor so to v prejšnjih časih oznanjali nekateri učeniki, vidimo, da si sv. pismo in posvetna veda tudi v tem vprašanju nikakor ne nasprotujeta.

Že v prihodnjih poglavjih 1. Mojzesove knjige beremo o nekaterih silno važnih iznajdbah Adamovih potomcev. Tako se je človek po načrtih božje modrosti iz preprostega znanja in nizke stopnje povzpensjal vedno višje, da zakraljuje celi zemlji in morjem in zračnim višavam.

Ko govorimo o položaju in delovanju prvega človeka, je potrebno, da omenimo tudi najvažnejši in najjemenitnejši izum razumnega človeka: *govorico*. Saj je prvi in neobhodno potreben pogoj vsakega razvoja in napredka govornica, tisti most, ki veže srca ljudi in prevaja zaklade duha iz notranjosti posameznikov v skupno zakladnico cele družbe. Govornica je skupina raznovrstnih glasov človeških ust, združenih v besede. In če moremo ta izum pripisovati prvemu človeku, že

samo to kaže silno bistrost njegovega duha. Res beremo v sv. pismu (2. pogl. 1. Mojz. knj.), da je Bog pripeljal vse živali na zemlji in vse ptice pod nebom pred Adama, da bi videl, kako jih bo imenoval. In jih je imenoval vse po njih imenih, t. j. po znakih, ki so mu bili najbolj očitni. S tem je Adam tvoril besede, je govoril. In zanimivo je, da se prvokrat omenja v sv. pismu govorjenje Adama v zvezi z ustvarjenjem Eve, ko namreč ni našel človek med živalimi tovarišice sebi enake, kateri bi mogel odkriti svoja notranja čustva. Ravno v tem pa je pravzaprav prvotna in poglobljena sila, ki priganja človeka, da tvori besede, ker išče izrazov svojih notranjih čustev; ob enem pa je v tem tudi velik del človeške sreče, da odkrije človek svoje srce drugemu, kar ni nikjer drugod tako naravnost in popolno kakor med možem in ženo.

Seveda zopet ne smemo misliti, da je bila govorica prve človeške družbe na zemlji Bog ve kako dovršena.

Iz besed sv. pisma da je Bog čakal, kakšna imena bo dal Adam živalim, smemo sklepati, da ni Bog dal človeku že popolne govorice, ko ga je ustvaril, ampak je to delo človeka, ki je bil po svoji naravi prisiljen govoriti. Razpravljanje o različnih posameznostih, kako je govorjenje nastalo in kateri jezik sta govorila Adam in Eva, pa mirno lahko opustimo, ker bi zašli predaleč v suhoparne učenjaške prepire.

Tober.

SVARILNI ZGLEDI.

KOLIKEGA pomena je dobra vzgoja nam kažejo najbolj njeni spački, ki so tem usodnejši, čim odličnejše mesto zavzema slabo vzgojeni v človeški družbi. V dokaz naj nam služijo zgodovinske slike iz življenja bivšega nemškega samoderžca Viljema II.

Nemški cesar Viljem II. je bil nekdanj silno mogočen človek. Vladal je eni najbogatejših in najbolj urejenih držav v Evropi in od njegove volje je bila odvisna usoda 65 milijonov Nemcev. Ker je bila Avstrija zaveznica Nemčije, je Viljem II. odločilno vplival tudi na usodo avstro-ogrskih narodov. Proti volji Viljema II. bi recimo Avstrija nikdar ne bila napovedala vojne Srbiji in bi tudi ne bila razpadla. Viljem II. je pa upropastil tudi lastno domovino in vrgel nemško ljudstvo v največjo nesrečo, kar jih pozna zgodovina narodov. Vse to je povzročila slaba vzgoja in lahkomiselnost ter trma enega samega človeka, katerega ni znala brzdati njegova okolica in kateremu se ljudstvo ni upalo pravočasno upreti.

Zgodba Viljema II. je zato silno zanimiva in poučna. Razmotrivati hočemo na teh straneh nekatere dogodke iz tega razburkanega in žalostnega življenja in pokazati, kako je vsak narod, ki trpi nad seboj neomejeno vlado nevzgojenega samosilnika, nujno obsojen v propast.

Hromi deček.

Ko je Viljem prišel na svet, je vladal v palači prestolonaslednikov v Berlinu velikanski strah. Njegova 18 letna mati Viktorija je ležala

v nezavesti, otrok je bil ko mrtev in ni dajal od sebe nobenega znamenja. Zdravniki in strežniki so tresli in topli otroka uro in pol, da bi ga obudili k življenju. Po dolgih naporih se je končno vendar predramil in po mestu so zagrmeli topovi, v pozdrav novemu nasledniku nemških cesarjev in pruskih kraljev. Sredi bučnega veselja so opazili šele tretji dan, da je deček hrom v levi roki. Mišice okoli levega ramena so bile tako poškodovane, da si zdravniki niso upali začeti z lečenjem. Tudi leva noga se je le s težavo premikala in otrok je čutil bolečine v levem ušesu.

Ta telesna hiba je pustila globoke sledove v značaju in življenju Viljema. Pravilna vzgoja bi bila zahtevala, da se mladi princ posveti predvsem duševnemu delu, kakor je navada pri telesno šibkih otrocih. Naučil bi se bil ceniti duševni svet in bi bil dajal malo važnosti svoji hromi roki. Deček je bil za to tudi sposoben, zakaj kazal je kmalu živahen dar opazovanja. Toda v cesarski rodbini so imeli drugačne pojme o odgoji bodočih vladarjev. Veljal je nepremakljiv, želesen zakon, da morajo biti cesarjeviči pred vsem izvrstni vojaki. Za tak poklic je pa potrebno zdravo in čilo telo, ki ga je bila narava Viljemu odrekla. Dečku so elektrizirali hromo roko, ga trpinčili na vse načine, a bolni ud se ni hotel okrepiti. Kaj narediti? Mesto da bi bili vojaško odgojevanje opustili, kakor bi to storil vsak pameten oče, so silili v fanta, naj se pretvarja in skriva pred svetom svojo napako. Učili so ga, kako je treba naslanjati pohabljeno roko ob pas, kako smukniti med jahanjem vajeti neopazno iz desnice v levico, in še razne take umetnije.

Dečka so privadili na oster in odločen nastop, kajti že v hoji in vsem držanju je treba videti, da je od nog do glave »v vsaki pedi cel kralj«. Princ, kateremu so vcepili take pojme o vladarskem poklicu in kateremu se je zdelo, da ni kralj, kdor ni izklesan vojak, se je moral své svoje napake sramovati in se čutiti manj vrednega člana človeške družbe. Taki občutki vplivajo zelo nezdravo na duševni razvoj vsakega človeka in mu potemniijo in zagrenijo srce že v prvi mladosti. Ubogemu Viljemu je od samih telesnih vaj postala desna roka prevelika in pretežka, da je med ježo zdrknil večkrat na desno stran konja. In vendar je moral pod pritiskom staršev in vzgojiteljev nadaljevati pred očmi sveta naloženo vlogo in nastopal je že tedaj preračunjeno in narejeno kakor gledališki igralec. Tega nenaravnega igralskega obnašanja se ni nikdar več osvobodil v življenju.

Sovraštvo med starši in otroci.

Proti občutku manj vrednosti se je začel že zgodaj upirati izreden, vrojen ponos Viljemov. Trma in kljubovalnost sta se v osamljenem, trpkem srcu čedalje bolj razvijala. »Že v malem, zelo lepem fantu« — pripoveduje njegov vzgojitelj — »me je presenečal odpor, ki ga je obujal vsak pritisk, vsak poskus, uravnati njegovo notranjost v gotovo smer. Celò točnemu in zbranemu mišljenju se je ustavljala njegova odbijajoča narava.«

Ponos je podedoval Viljem od matere Viktorije, hčerke mogočne angleške cesarice istega imena. Viljemov oče, prestolonaslednik Friderik, je bil šibak in mehkejši po značaju in popolnoma pod oblastjo žene. Častihlepna in odločna mati se ni veselila prvorejenega sina in

mu je hudo zamerila njegovo hibo. Zdelo se je, kakor da ima nedolžni fant kako krivdo, in mati je odlikovala kar javno ostale otroke svoje nad Viljema. Tega poniževanja in preziranja ni sin nikoli prizanesel materi in se je kmalu odtujil lastnim roditeljem. Prestolonaslednica Viktorija se je čutila tako osramočeno, da je povila Nemčiji hromega cesarjeviča, tako zelo je trpelo radi tega njeno samoljubje Angležinje, da so umrla od tega v njenem srcu vsa materinska čustva. Fanta je vleklo k dobrosrčnemu in mehkeму očetu, a ta je bil pod vplivom žene in je ostal nepribližljiv. Mesto da bi se Viljem grel v solncu družinske ljubezni in domačnosti, je rastel sam kakor drevo na mrzli nji. Mladi princ je vračal staršem hudo za drago. Iz trme in užaljenosti se je sin s časom namenoma ustavljal željam roditeljev. Ko je postal mladenič, je mati končno prelomila stare navade kraljevske rodbine in poslala Viljema na gimnazijo v Kasel, kjer naj bi sedel v istih klopeh s sinovi navadnih meščanov. Princu se je prožila lepa prilika, da popravi dosedanjo krivo vzgojo v vojašnici. Priporočali so mu, naj se vede priljudno in demokratično, naj ne daje svojim tovarišem nikdar čutiti, da je cesarske in kraljevske krvi. Čim je opazil, da je to želja matere, je postal silno visok, ravnal s tovariši prezirljivo in ošabno in nastopal kot bodoči cesar. Bilo je pa najbrž tudi že prekasno. »Ta nadutost« — pravi kancler Caprivi — »bi se ne bila pojavila, ko bi ga bili že spočetka vzgajali v družbi par tovarišev.« Gimnazijo je končal v 18. letu z le »zadostnim uspehom«, čeprav je bil gotovo med najbolj nadarjenimi v razredu. Njegov vzgojitelj trdi, da se »prve dolžnosti vladarjeve, to se pravi dela, ni nikdar naučil.«

Hladno in tuje razmerje med sinom in materjo se je prevrglo s časom v pravo sovraštvo. Ker je bila Viktorija Angležinja, je Viljem prenesel mržnjo tudi na angleški narod. Tukaj imamo človeški izvor protiangleški politiki bodočega cesarja, posebno poznejšemu blaznemu pomorskemu oboroževanju, ki je potegnilo Anglijo za časa vojne med sovražnike Nemčije. Ko bi bil sijal v Viljemovo mladost ljubeč materin obraz, kakor obžarja naše skromne kmečke družine, Bog zna, kako bi se bila vse drugače obrnila usoda nemškega naroda.

Večni prestolonaslednik.

Ko je cesarjevič dovršil gimnazijo, je vladal nemški državi cesar Viljem I., stari oče mladega Viljema. Mož je spadal med tiste žilave in trpežne narave, ki čakajo visoko starost. Desetletje za desetletjem je minulo, a cesar je bil vedno zdrav in krepak in vladal s trdno roko državo. Njegov sin, prestolonaslednik Friderik, je postajal sam vedno starejši, prekoračil je 40. leto, postal petdesetletnik, se bližal 60. letu in še vedno je čakal zaman na cesarsko krono. Imel je občutek, da je brez moči, nesvoboden, brezposeln in častihlepna žena ga je še podpihovala v njegovi nezadovoljnosti. Tako se je zgodilo, da se Friderik ni veselil dolgega in zdravega življenja svojega očeta, temveč želel lastnemu roditelju smrt. Eden najboljših poznavateljev nemškega dvora general Walderssee je napisal tačas v dnevnik: »Prestolonaslednik je seveda razočaran, da mora tako dolgo čakati na prestol. Že pred desetimi ali celo petnajstimi leti je hudo zamerjal božji previdnosti, da je postal njegov oče tako star. Pod vplivom čestihlepne žene se je mnogo ukvarjal z načrti za bodočnost. Duševna premoč soproge

je postala zanj velika nesreča. Iz preprostega, dobrega in poštenega princa je naredila slabiča brez samozavesti, ki ni več ne odkritosrčen in ne pošten. Toda čimbolj mehak je oče, tem bolj neupogljiv bo sin Viljem. Razmerje med njima pa na žalost ni dobro. Naj živi cesar še par let in prestolonaslednik bo docela obrabljen in izčrpan. Že sedaj ga napada globoka otožnost in mu gineva zaupanje v prihodnost.«

Pohlep po oblasti ni zamoril v prestolonasledniku samo naravna sinovska čustva do sivega očeta, temveč ga še bolj razprl s sinom Viljemom. Cesar je stopil v 90. leto in je bil še tako čil, da je hodil na lov in postrelil nekega dne 26 glav divjačine. Ni izključeno, da doživi vladar svetopisemsko starost 110 let. V tem postane Viljem že zrel mož, ki mu ne bo treba čakati desetletja na prestol kakor njegovemu očetu. Morda umrje prestolonaslednik celo pred starim cesarjem in tako postane vnuk Viljem v par letih vladar Nemčije in Prusije. Ta misel je zelo vznemirjala Friderika in ga napolnjevala z nevoljo. Bil je nevoščljiv sinu in se znašal nad njim ob vsaki priliki. Leta 1885. se je pri svečani pojedini skregal z njim brez vse potrebe in ga imenoval pred častniki in gosti nezrelega in nerazsodnega človeka. Viljem je ohranil sicer mirno in spoštljivo držanje, a je bil ves iz sebe. Imel je tedaj že 25 let. Bil je tudi oženjen in sam oče, ter je zato silno težko prenašal taka ponižanja. Še bolj sovražno je bilo tedaj razmerje do matere Viktorije. Zagrizena žena je jemala ugled svojemu celo pri tujih vladarskih rodbinah. Nekemu avstrijskemu plemiču je tačas tožila: »Vi ne morete verjeti, kako občudujem vašega lepega, duhovitega, prožnega cesarjeviča (Rudolfa), ko ga opazujem poleg svojega neotesanega, oglatega sina Viljema.« Te strašne besede je izrekla pred tujcem, zavedajoča se, da jih sporoči na Dunaj, od koder se raznesejo na vse dvore Evrope.

Rak v grlu.

Ko se je v marcu 1887. zgrinjala vsa Nemčija okoli cesarja, praznujoč slovesno njegov 91. rojstni dan, je bil prestolonaslednik Friderik pri nagovoru hripav. Teden kasneje so si šepetali dvorjani v predsobah strašno novico. Bolečine v grlu so postajale čedalje hujše in v maju se je zbrala šestorica nemških učenjakev, svetovnega slovesa, okoli prestolonaslednika na zdravniški posvet. Sklep je bil, da je treba prerezati od zunaj jabolko, kar ni bilo po mnenju zdravnikov prav nič nevarno za življenje in bi bilo pustilo prestolonasledniku kvečjemu zagrljen glas. Toda Viktorija ni zaupala nemškemu znanstvu. Obvladovala jo je nespametna misel, da so zdravniki krivi ohromelosti Viljemovi. Poklicala je zato v Berlin angleškega zdravnika in mu izročila v skrb moža. Dr. Mackenzie, tako se je Anglež imenoval, je po kratkem in površnem pregledu izjavil, da je bolezen lahka in da je operacija povsem nepotrebna, ker bo on prestolonaslednika gotovo izlečil v šest do osem tednih. Friderik je nato preklical dovoljenje za operacijo in odslovil nemške učenjake.

Ker niso poslušali nasvetov domačih strokovnjakov, se je bolezen prestolonaslednika razvijala, rak v grlu se je širil in postal poguben. Friderik je izjavil, da se odpove prestolu, ako je njegova bolezen neozdravljiva.

To je bil težek udarec za časti željno Viktorijo. Desetletja in de-

setletja je čakala, da postane nemška cesarica, sedaj pa ko je cilju že tako blizu, ji pride na pot ta strašna bolezen. O, da bi Friderik vsaj za kratek čas nosil žezlo in krono! Ostal bi ji za življenje vsaj cesarski naslov. Zato je varala eno celo leto svet in moža in mu prigovaljala, da je njegova bolezen lahka, da mu gre boljše, da bo v kratkem ozdravel. Poslala je v tem času neštivilno brzojavk in protestov v inozemstvo, prepričujoč ga o zdravju prestolonaslednika. Trinajst mesecev je igrala isto žalostno igro tudi pred prijatelji in otroci, med tem ko je možu ugašala ob njeni strani počasi luč življenja.

Šele meseca novembra, ko se je bolezen hipoma zelo poslabšala in so prepeljali bolnika na morsko obalo v San Remo, je uradni list priobčil vest, da je prestolonaslednik obolel na raku, a da ga ne mislijo operirati, ker bolnik tega ne mara in je najbrže tudi že prepozno. Istočasno je bil imenovan princ Viljem za namestnika. »Saj vendar nisem blazen ali neodgovoren za svoja dejanja!« se je razhudil bolnik, ko je slišal o imenovanju. Polagoma se je pa začel vdajati v usodo, misliti na smrt in Boga in ko se je par dni za tem pojavil v San Remu Viljem, ga je oče prijazno in smehljaje sprejel. Mati ga je hotela seveda zavrniti in mu zabraniti dostop k bolniku. Ob povratku v Berlin je Viljem vzkliknil: »Razmere so take, da se človeku ježe lasje! Mati imenuje nemške zdravnike goljufe in jih hoče pregnati. Z menoj je ravnala ko s psom!«

Dvorska družba se v Berlinu ne razburja preveč radi boleznimi princa Friderika. Medtem ko se ljudstvo javno poziva, naj moli za prestolonaslednikovo zdravje, plešejo mladi principi in princesinje večer za večerom. Tudi Friderikova hči Viktorija pleše pozno v noč in maha z roko: »Saj je vse skupaj le sitnarija očetova!«

Edini, ki ne more več spati je 91-letni cesar.

(Dalje prihodnjič.)

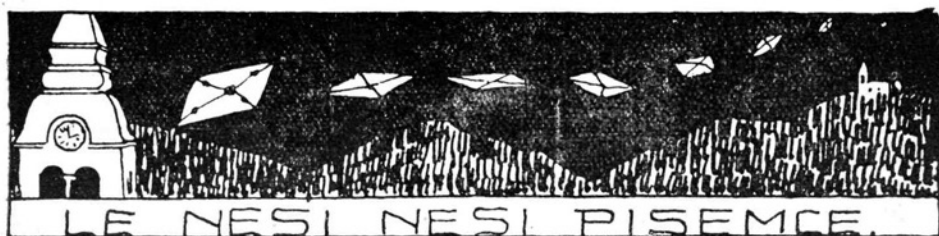

Venceslav Sejavec:

JAGNJE DAROVANO.

*Jagnje sveto,
ki si kri prelilo,
da bi nas nesrečne,
žejne napojilo —
stopi med trpljenje
naših src teptanih,
daj nam odrešenje;
milosti izbranih
sipaj našim dušam.
Jagnje, potolaži
srd! Obup, ki nas razjeda,
s' svojim žarom ublaži.*

DRAGEC!

Nocoj sem sanjal o tebi, dragi brat! Vtis teh sanj je bil tak, da me spremlja celi dan, naj delam karkoli in slike mi stoje še vse živo pred očmi, kakor resnično življenje. Gola in otipljiva je vstala pred menoj resnica, ki sem jo nosil do zdaj v sebi le nezavestno in me sili, da ti jo zapišem, tako, kakršna se mi je ponoči razodela.

Iskal sem te v gozdu. Kje in kako sem zvedel, da si tam, se ne spominjam. Samo to vem, da mi je bilo to iskanje neskončno mučno.

Koliko strahu sem pretrpel le radi razbojnikov, ki so nenadoma skočili iz temne dupline in mi bili ves čas za petami, je nedopovedljivo. No, po dolgih in trudapolnih, tu in tam z robidovjem zaraslih potih, sem slednjič vendar prispel ves zasopel in utrujen do dolge, nizke in sive hiše. S tesnobo v duši sem vstopil v ta mrtvi dom, našel tam sključenega moža, ki je bil jetnišničar in sem ga vprašal, kje da si. Molče je vzel ogromen sveženj ključev in me vodil navzdol, po ozkih, lesenih stopnicah, do vlažnega dna, kjer je iz mračnega in zatohlega ozračja legalo težko v prsa. Še par korakov po hodniku in se je vstavil. Zaškripalo je v zarjavelih tečajih in odprl je zamreženo kletko, podobno tistim, ki sem jih videl nekdanj v zverinjaku.

Tam si bil. V eni izmed neštevilnih kletk. Spal si tik zidu, na kupu zmečkane, zamrajene slame. Sam, zapuščen od celega sveta, pogreznjen v pozabljenje.

In ko si se na moje klicanje vzdramil, si oprt ob roke trudno privzdignil svoj život ter uprl za hip vame svoje motne oči — a spoznal me nisi.

Moj Bog! Kakor da se ne bi prav nič zgodilo, naslonil si se s hrbtom ob zid in sedel tam, podoben kupu stvari: ubit od strašne samote in neizmerne bolesti, telesno izčrpan.

Z enim samim upanjem sem šel preko vseh ovir v gozdu, z enim samim upanjem: da te razveselim s svojim obiskom; da ti po tolikih dneh, v tem grobu preživljenih, prinesem le žarek veselja, kapljico tolažbe. — Nič! Ko sem te objel in ti stisnil mrzlo roko v pozdrav, si molčal kot stena in strmel s svojimi vodenimi, mrtvimi očmi tje v prazno.

Živ mrlič!

V bleda, suha lica in v čelo so se ti bile zarezale neštevilne gube in rumenih zob ti uvele ustnice skoro več niso mogle pokrivati. O, kakšno starikavo obličje, takó mlado nekdanj, sočno in veselo!

Stresel sem te in obupno zaklical po imenu. Zastonj: molčal si, strmel v prazno; spoznal me nisi.

Živ pokopan mrlič!

Mraz me je stresel do kosti in ta trenotek je bil zame tako grozen, tako neznan-sko grozen, da sem presunljivo kriknil, kakor za pomoč.

Vzbudil sem se in globok vzdih se mi je izvil iz težkih prs. In kakor se toplo solnce zasmee izza mrzlih oblakov, zasmejalo se mi je srce, ko sem se znašel v postelji, v svoji navadni sobi. Prva misel pa, ki je planila veselo na dan, je bila:

»Saj ni res! Še sinoči sem ga videl zdravega in čilega.«

Privzdignil sem se nekoliko, uprl svoj laket v zglovje in potegnil z dlanjo preko

vročega čela. V tem hipu — kakor blisk z neba — mi šine še druga misel, ta pa polna bridke resnice in strašna obenem:

»Hudič te je vjel v svojo kletko, o brat! Da, vklenil te je v težke verige materializma. Življenje tvoje glasno o tem pričal«

Plašen pogled mi je zbežal skoz okno v jasni dan, mimo tihega grmovja in veseljva tje k trem vitkim, temnozelenim cipresam, ki so se hrepeneče vzpenjale v plavo nebo in vabile:

»Kvišku, kvišku! K solncu vseh solnc — h Kristusu! Rešitve in vstajenja Ti želi
Tvoj brat Lojze.

Videc J.

GLOBOKA RANA.

ZDELO se je zadnja leta, da se je rana plesne norosti že vendar nekam zacelila. Društveno delo in organizatorični vpliv resnejših fantov in mladenk je zatrl, ali vsaj omejil v marsikateri vasi plesne. Letos v pustu pa je bruhnilo na dan! Kot povodenj se je razvleklo plesno divjanje po deželi. Tudi tam, kjer so plesi prenehali, so letos raztegnili harmonike. Zdi se, kot bi mladina čutila, da je rešena vseh vezi, najsibo verskih, vzgojnih in gospodarskih — ko je bilo ukinjeno enkrat društveno delo. Mogoče ne bo škodilo par statističnih podatkov:

O Gorici sploh ne govorimo; saj si dovoljuje maškeradne plesne celo v postu. Na čast našim ljudem pa priznajmo, da plesov po večini niso obiskovali, izvzemši nezrele mladine, ki ima pač ničvredne starše. Veliko »kulturno delo« na plesiščih je pa vršila goriška okolica, v prvi vrsti seveda Štandrež, Podgora, Vrtojba in Št. Peter, ki se v takem delu sploh rad odlikuje. Priznamo zopet, da resnejše mladine ni bilo zraven. Ugotoviti pa moramo, da ima zlasti goriška okolica izboren rekrutni kontingent za plesišča. V vaseh, kjer je bilo kulturno delo daleč za gorami, ali komaj začeto, najdete gotove ljudi, ki so tip plesalca. Tak človek se bavi s plesom kot s športom in smatra plesne prireditve ne le kot priliko za veseljačenje, temveč kot neko družabno nujnost, kjer ga ne sme manjkati. Da taki tipi, ki jih najdeš tudi drugod po deželi, ne posvečajo posebne pozornosti drugim panogam življenja, kakor delu in izobrazbi, je umljivo samoobsebi. Ker je tak tip zelo razširjen nele po goriški okolici, temveč tudi po Krasu, Brdih in v nekaterih vaseh po Vipavskem ter Tolminskem, more vsaka plesna prireditev načuniti že vnaprej z gotovim uspehom. V goriški okolici so po nekaterih vaseh (Vrtojba, Renče, Podgora) plesali sploh vsako nedeljo. Na teh plesih seveda ni zmanjkalo znanih »plesnih metel« iz sosednjih vasi, ki morajo pomesti vse smeti po vseh plesiščih, sicer niso »nobel«. Kar je posebno žalostno je to, da je dobila dostop do plesa — tudi v poznih nočnih urah — celo šolska mladina od 12—15 let. Pametnim ljudem se zdi, kot bi se svet preobrnil na glavo. Ni dovolj nesreč, greha, bridkih izkušenj, uboštva, pohujšanja — zato naj pomagajo še plesi!

V vsakem okraju je gotovo vsaj ena okužena vas, kjer gostilničar čaka nedeljo za nedeljo na plesne norce, da jim izvabi težko prisluženi denar iz žepa. V Prvačini in na Gradišču so že znani strokovnjaki.

Nič manj zaslug nima Štanjel. So plesi, kjer noré celo poročene žene in štiridesetletni »mladeniči«. V vipavski dolini nosi nekako zastavo Ustje, kamor nosijo stresat denar iz fabrike zlasti okoličani. Celo gorenja vipavska je bila letos počesčena z devetimi plesi po raznih vaseh, da ne omenjamo onih zakotnih direndajev po hišah, ki so isto tako vse graje vredni.

Mladenke-tekmovalke iz Čekovnika.

Ples je udomačen tudi v Gorah. V baški dolini prednjači Grazhovo, kjer so plesi vsako nedeljo. Zelo pridni so glede plesnih furij tudi okrog Bukovega, kjer so aranžirale ples celo udove!

V idrijskem okraju je bilo precej živahno v preteklem pustu. Priredili so v mestu samem 9 javnih in 5 zasebnih plesov. Umevno, da ni manjkalo plesov po privatnih hišah.

Tudi Tolmin in Volče sta se »izkazala«. Na Praprotnem in v Ljubinu so se vrteli po zasebnih hišah. Hvalevredno je to, da povečini domačih fantov ni bilo zraven. Tudi v nekaterih drugih vasicah so se sukali. Edini javni ples v tolminski okolici je bil v Volčah, udeležba je bila baje sijajna. — Splošno pa lahko rečemo, da se je na Tolminskem ples precej skrčil.

Plesi na banjški planoti so bili privatni. Vršili so se po hišah blizu gostilen, kamor so plesalci zahajali paroma pit.

V Lomu so »drsali« štirikrat.

S tem, da smo omenili nekatere kraje, nismo mislili obenem tudi na domačine in nismo poudarili, da so sosednji kraji izvzeti. Hočemo, da merodajni krogi, ki nosijo skrb za versko ali pa moralno in higienično obnovo, store vse potrebno, da se divjaštvo in spolna razbrzdanost omeji, sicer bodo plesne norosti v občutno škodo nele zasebnikom, temveč družbi sploh. Prihodnjič bomo pa nadaljevali s številskimi in kraji!

PEVCI IN PESMI.

Emil Adamič — petdesetletnik.
(Vinko Vodopivec.)

Letos obhajamo petdesetletnico našega najpriljubljenejšega in tudi najplodovitejšega skladatelja — Emila Adamiča. Rojen je bil 25. decembra (torej ravno na božič) 1877. leta na Dobrovi pri Ljubljani. Prvi poduk v glasbi je dobil od svojega očeta, ki je bil nadučitelj na šentpeterski šoli v Ljubljani. Pozneje je nadaljeval glasbene študije v šoli Glasbene matice v Ljubljani in ko je bil kot učitelj prestavljen v Trst, se je izobraževal dalje v glasbi na tržaškem konservatoriju. Vojna mu je pretrgala učenje in ga vrgla v Galicijo v Premisl, od tam je prišel v rusko vjetništvo. V Taškentu, glavnem mestu Turkeстана, ga je ravno glasba rešila pogina. Po vrnitvi v domovino je napravil pred državno komisijo na ljubljanskem konservatoriju glasbeni državni izpit, ki mu ga vojna ni dopustila izvršiti v Trstu. Sedaj je glasbeni učitelj na obeh državnih učiteljskih inštitutih v moškem in ženskem.

Emil Adamič je neumorno delaven človek, njegova delavnost obsega vse panoge glasbenega polja. Najbolj številna seveda so njegova vokalna dela, a obogatil je našo glasbeno literaturo tudi z orkestralnimi in klavirskimi deli. Zraven tega piše v glasbene strokovne liste, v dnevnik ocene glasbenih prireditelj in je poznan kot strog, a pravičen kritik.

Nam Goričanom je Adamič dobro znan. Lepoto njegove pesmi so nam pokazali: Srečko Kumar z učiteljskim zborom, Lojze Bratuž z zborom »Mladike«, Emil Komel z zborom »Pevskega in glasbenega društva« v »Trgovskem domu«, Joško Bratuž nas je seznanil z njegovimi samospevi. A tudi na pode-

želskih odrih je Adamič dobro znan; v Rihenbergu smo slišali njegovo »Vragovo nevesto« izborno podano. Pevski oddelek Prosvetne zveze v Gorici je izdal in založil šest njegovih skladb za meš. zbor, med temi tudi čudovito lepo »Nekje v Franciji«.

Adamič je bil vodja glasbenega tečaja, ki ga je priredila Prosvetna zveza goriška. Adamič je harmoniziral naše narodne pesmi iz Kokošarjeve zbirke.

Adamičevo ime je zapisano z zlatimi črkami v srcih vseh Goričanov.

Lepo pišejo »Zbori« IV. števil. 1. o Emilu Adamiču:

Dovolj moči je dajal, da ga ne bi cenili. Preveč je bil delaven, da ga ne bi spoštovali. Preveč ljubezni je razdal, da ga ne bi ljubili.

Emil Adamič je iz nas in naš, zato bo živel!

† **Franjo Serafin Vilhar.**
(Vinko Vodopivec.)

Meseca marca letošnjega leta je dospela iz Zagreba k nam tužna vest, da je umrl slavní jugoslovanski skladatelj Franjo Serafin Vilhar v starosti 75 let. Vilhar se je rodil 5. januarja l. 1852. v Senožečah, a pravi dom mu je bila grajščina Kalec pri Postojni, od tod tudi njegovo pesniško ime Kalski. Njegov oče Miroslav je bil odlični slovenski pesnik in skladatelj. Pesniškega in skladateljskega duha se je navzel že v očetovi hiši, kot dijak v Ljubljani se je učil glasbe pri organistu Teodoru Elzeju in se naposled povsem posvetil glasbi ter odšel na praški konservatorij. Leta 1872. je dovršil glasbene nauke v Pragi ter postal mestni kapelnik v Beli Cerkvi v Bački. Od ondod je prišel za kapelnika v Temešvar, pozneje v Karlovec in Split, a od l. 1891. dalje

je deloval neprenehoma v Zagrebu. Vilhar je bil zelo plodovit skladatelj. Zložil je 41 samospevov s klavirjem, med temi znanega »Mor narja« na Prešernovo besedilo. Nadalje je zložil 79 mešanih zborov in 124 moških zborov, med temi nesmrtno »Slovenac i Hrvat«. Upoštevajna vredne so tudi njegove številne klavirske skladbe in razna orkestralna dela. Zložil je tudi tri opere: »Smiljana«, »Ivanjska Kraljica« in »Lopudska sirotica«. Zraven tega je zložil tudi dve opere: »Gospodja Pokondirovička in

»Ustaške nevolje«. Vsa ta dela so bila uprizorjena na zagrebškem odru. Kot dijak se je bavil tudi s pesništvom ter je l. 1871. izdal v Trstu zbirko pesmi pod pseudonimom Prostin. Nekatere njegove pesmi so bile tiskane tudi v »Dunajskem zvonu«. Primorci smo lahko ponosni na svojega ožjega rojaka, ki si je med bratskim hrvatskim narodom pridobil venec neumrljive slave.

Slava njegovemu spominu!

Bil je slavnega očeta — slavni sin!

GLASBENI DROBIŽ.

Cerkveni glasbenik, leto 1928, štev. 1 in 2. Ljubljana. Naročnina 50 Dinarjev. Vsebina: Dr. Fr. Kimovec: Jakob Aljaž. Ciril Kumar: Moja življenska pot in glasbeni spomeni D. Doktorič: Goriško pismo. Srečko Kokorec: Sinfonični elementi. Nove orgle za Belgrad. Iv. Mercina: zmanjšani akordi v zvonilih. Franc Kramar: Ktere stare cerkvene pesmi z napevi sem zapisal med slovenskim narodom. Iz odbora cecilijinega društva v Ljubljani. Organistovske zadeve. Koncertna poročila. Dopisi. Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo. Naši glasbeni listi. Razne vesti. Darovi za Cerkveni glasbenik. Listnica uprave. Nekaj vprašanj naročnikom »Cerkvenega glasbenika«. Glasbene priloge: Stanko Premrl: Himna farnemu patronu. M. Tomc: Veni, sancte Spiritus. A. Mav: Odpevi k litanjam sv. Jožefa. Edini slovenski cerkvenoglasbeni list prav toplo priporočamo.

O *Vinku Vodopivcu* so prinesli povodom njegove petdesetletnice zelo tehtne življenjepise in ocene skladateljevih del najrazličnejši časopisi in glasbene revije. Opazili smo pa, da pisatelji niso točno navedli zlasti novejših Vodopivčevih skladb. Skladatelj je preteklo leto na besedila, ki mu jih je spisal in dramatično uredil F. Terčelj, komponiral precej pestrih in jako učinkovitih narodnih prizorov, med katerimi omenjamo sledeče:

Snubači, dramatski spevi po narodnih pesmih.

Rožmarin, učinkovit in ljubek prizor za sopran in bariton solo ter moški zbor.

Pirhi, idiličen velikonočni prizor, sopran in tenor solo, duet, mešani zbor.

Ob potoku, lep prizorček ob studencu za dekliski zbor in sopran solo.

Nedeljsko jutro, sklikoviti spev, v katerem nastopajo solistke in četveroglasen dekliski zbor.

Slovo od doma, ganljivi prizori iz Kome love pesmi »Oh ne hodi« in primernih narodnih pesmi.

Njega ni prizor iz pesmi S. Gregorčiča, bariton in sopran solo ter dekliski zbor.

Luč: dramatski spevi iz pokristjanjenja naših pradedov. Besedilo spisal F. Terčelj, uglasbil V. Vodopivec. Zbor, sopran, tenor in bas solo, klavir z orkestrom. Spev ima 3 dejanja.

Vse omenjene skladbe ima v zalogi Uredništvo »Čolnica«, Riva Piazzutta 18. Gorica.

Zbori, Revija nove zborovske glasbe, urejuje Zorko Prelovec. Letnik IV. 1928. Številka 1. V Ljubljani. Cena letno 25 lir. Med drugimi članki obravnava dr. Jos. Mantuani o Vinku Vodopivcu. Izvrstnoglasbeno revijo toplo priporočamo!

Zanimivo in poučljivo.

VARNOSTNE NAPRAVE NA MORJU.

Ako se voziš s parnikom, nisi vkljub močernim iznajdbam popolnoma gotov življenja. Že prvi pogled na parnik nas opozori, da ne stopimo ravno na najvarnejša tla, ako gremo na morje. Velik parnik je ves obložen z rešilnimi čolni. Tudi rešilne pasove vidimo razobešene na raznih krajih po parniku. Seveda se hladnokrvni popotnik ne zmeni za rešilne čolne in pasove toda mornar, ki ladijo vodi, vé, da zija iz morja vse polno ostrih čeri in varljivih sipin ter je zelo oprezen napram močnim morskim tokom, ki lahko potegnejo ladjo v vrtnice.

Zato imajo tu in tam napravljeno na nevarnih mestih visoko leseno ogredje, podobno stolpu z zastavo na vrhu. Ti stolpi so važna znamenja, ki opozarjajo mornarje na posebno nevarna mesta, skrita pod morsko površino. Taka nevarna mesta znamenjujejo tudi z okroglimi ali valjastimi posodami, ki so sicer vedno na istem mestu, pa se neprestano z valovi dvigajo in padajo. Z močnimi verigami so pritrjena ta votla železna telesa na velike kamene, pogreznjene v morsko dno. Sodom podobna na zeleno pobarvana znamenja, kažejo mornarjem mesta, na katerih štrle kvišku parnikom nevarni ostanki razbitih ladij.

Zgodi se, da zagrne morje gosta, neprodinra megla. Parnik se ustavi in rog začne zategnjeno tuliti. Parnik si ne upa naprej; lahko bi mu privozil naproti drugi parnik ter mu zadel smrtonosno rano. Sicer je pa zelo veličasten prizor, če se srečata na morju dva parnika. V medsebojni pozdrav spustila z jambor zastavi in ju potegneta nazaj. Popotniki hite na krov k ograji in si mahajo z robci v pozdrav. V megli pa parnik ne srečuje rad tovarišev; močno zatuli in mirno čaka, ali ne pridejo od kake strani podobni glasovi, ki značijo prihod drugega orjaka.

Največja nevarnost čaka ladjo tik pred ciljem. Da parnik ne zadene ob obrežje ali pomole, so napravili pred pristanišči velike svetilnike: mogočne stolpe, ki so

postavljeni na osamljene čeri. V teh stolpih mora imeti čuvaj svoje stanovanje: kuhinja, klet, shrambo za vodo prostor za stroje. Tak velikanski svetilnik so postavili lanskega leta v Trstu. Najtrdnější so svetilniki iz kamena, ker se vsled svoje teže najlažje ustavljajo valovom. Železni svetilniki imajo pa to prednost, da jih lahko razstavijo in prenesejo, kjer ni svetilnikov, dajejo znamenja ladje, zasidrane v pristanišću. V ta namen nosijo na jamboru posebni dnevi svetlo kroglo in zastavo, ponoči pa močno luč, ki sveti večinoma skozi rdeče steklo z različno pisavo.

Čimveč je varnostnih naprav, tem brezskrbneje se potuje. Vendar vožnja po morju nikdar ni brez nevarnosti, čeprav nam jo tako lepo opisujejo razni potopisi.

V ZRAČNE VIŠAVE!

Kaj bodo sčasoma še doživeli ljudje! Že sedaj opazujemo, kako si je moderna tehnika podjarmila zračne višave. Velikanski napredek je doživel naš vek. Pred tridesetimi leti so vozili pošto še konji, danes jo prevažajo avtomobili in zadnja leta jo prevažajo celo zrakoplovi. Poštni zrakoplovi letajo že v najrazličnejše smeri: iz Berlina v Moskvo, iz Dunaja v Beograd itd. Doživeti znamo še čase, ko se bodo ljudje ravnotako vozili po zraku, kot se vozijo z motorji ali avtomobili. V ta namen je treba letala izpopolniti tako, da bodo gotova, lahko vodljiva in predvsem: po ceni, da si jih bo lahko omislil vsakdo. Saj ima v Ameriki že vsak peti človek avto. V Vratislavi (Breslau) je velika tovarna za zrakoplove že začela izdelovati manjše, primerne zrakoplove. Letalo goni motor, ki ima 33 konjskih sil. Ogrodje tvori votlo jeklo, peruti so dvodelne. Zrakoplov je dolg 5 metrov. Lahek je tako, da ves stroj lahko zažene le ena sama oseba. Celotna teža znaša 200 kilogramov. V letalo lahko vzameš s seboj 25 kg bencine in okrog 70 kg prtljage. V osmih minutah zleti 1000 m visoko in prebrodi v eni uri 100 km. Najvišje se vzpne do 3000 m višine. Zrakoplov je zelo

lahko vodljiv. Letalec ima pri nogah dva položna pedala. Če pritisne z desno nogo, leti proti desni, če z levo, krene proti levi. Ob sebi ima vodilni drog; če ga poniža, se letalo zasuče navzdol, če ga dvigne, vzplava navzgor. Dočim plačaš za bizzovlak 60 lir, te stane ista daljava z zrakoplovom 28 lir, brez ozira na to, da si neprimeroma hitreje na svojem cilju. Misijonske družbe se že pogajajo z lastnikom, da jim zgradi večje število letal. V začetku bodo ljudje gledali z nezaupanjem v drzne ptiče, toda kakor so se privadili avtomobilom, se bodo sčasoma sprijaznili tudi z zrakoplovom. Kdaj bodo, bodo vedeli natančneje poročati oni, ki se bodo vozili z zrakoplovi ter se norčevali iz nas, ki se držimo raje prasnih, smrdečih avtomobilov.

Vipavska burja. — Pravzaprav ji pravimo kraška burja. Njen rojstni kraj je v ogerskih nižinah. Do Nanosa ima bolj tiho skrivnostno pot, tu se pa zažene v doline z vso silo proti morju. Navadno bruhe na treh mestih, namreč čez Col nad Vipavo, čez Predjamo in čez Globevnik nad Ilirsko Bistrico. Burja postane mahoma močna in ima strašansko armado pod seboj. Colski in jamski oddelek sta kar sklenjena, in ker se ne dasta pretrgati, se mora središče visoko pridvigniti čez Javornik in Nanos.

Da se vrsta spet uravna, pade središče naravnost dol v Vipavsko dolino, in ta pade povzroči, da burja v tej dolini prav posebno razsaja in gorje mu, komur pade na glavo. Tisti oddelek, ki se zaganja čez Mačkine jame pri Postojni proti Pivki, je nekakšen izgubljen sin, hud in strupen kot stekel pes in vsa sreča je, da zavzema le ozek pas.

Nobena letna doba ni brez burje. Prav huda in obenem mrzla je pa le po zimi. Dogodi se včasih da divja po celih 14 dni. Navadno poneha, ko se zjasni nebo. Najbolj pa udriha takrat, kadar se preganja z jugom. Burja buči po zraku, kakor bi vse nebo donelo. Če se to čuje v temni noči, je človeka kar groza. Jug jo odvrča in ne more prav do tal. Letos je divjala celo v zgodnji pomladi. Žvižgala in cvilila je ter odkrivala strehe in lomila drevesa.

Najbolj gotovo znamenje za pričetek burje je oblačno nebo z meglami po vrhah hribovja, obenem jame toplomer padati. Megle postajajo čimdalje bolj svetle in se poprimejo najvišjih vrhov, kjer se trgajo, kakor bi cunje odletavale. Tem meglenim kopam pravimo »zástava«. Brez zástave ni prav hude burje in ko se zastava razprši in postanejo vrhovi jasni, takrat ponehuje tudi burja.

Mesta, po katerih burja najbolj drvi, se imenujejo »zbrisi«. Drevje je na takih mestih pripognjeno in ima na strani proti burji debelo korenino. Tla so po večini skalnata in zastojni iščeš na zbrisih rahle zemlje, ker jo je burja že davno odnesla.

Vipavci pravijo, da ima »burja mlade« na šentviškem in ajdovskem polju. Tu je najhujša, dočim proti Batujam usiha in je v Gorici skoro ne poznajo.

In vendar ima tudi ta huda »vipavska teta« marsikaj dobrega v sebi. Kdor jo je preizkusil, trdi, da je zdrava. Marsikdo bo potrdil, kar pravijo izkušeni Vipavci: »Zdrav in lačen nisem bil nikdar bolj, kakor kadar me je prepihala burja!«

Kratki lasje. — Evine hčerke bodo gotovo po koncu, ko prečitajo mnenje Francoza Pierre l'Eremita, ki ga prinaša francoski list »Croix« v Parizu. To mnenje o kratkih laseh je tembolj zanimivo, ker so ga objavili Francozi, ki nam povsod strižejo modo in uvajajo novosti, ki so bistvu našega naroda povsem tuje.

»V Parizu živi inženir. Krasen dečko je, ki je pred dvema letoma dovršil politehniški inštitut z izvrstnim uspehom. Imel je zaročenko, krasno blondinko, ki so jo sliškari občudovali in risali vsled njene sozmerne lepote. Nosiła je dolge, lepe lase, ki so ji padale v mogočnih kitah po ramah. Zaroka je povzročila izredno veselje v obeh družinah, ker sta zaročenca imela isto vzgojo, družini isto odlično stališče in versko življenje. In vendar je vstala med zaročencema temna meglica, ki jo je povzročila dekletova želja: Hočem si pristriči lase! Domači niso bili s to željo prav nič zadovoljni, najmanj še inženir. »Ko sem te prvič ugledal,« tako je govoril zaročenki, »si mi ugajala radi tvoje naravne prepro-

stosti. Vse druge, ki sem jih poznal, so me odbijale ravno vsled pretiranih novosti in pristrženih las. Prosim te, ohrani dolge lase in pokaži, da ne posnemaš opičje drugih!»

Pisatelj La Fontaine je nekoč napisal bajko o lisici, ki si je odsekala rep, češ: Čemu ta nemoderni, nepraktični in neprikladni privesek! Zahtevala in pregovarjala je tudi drugim lisicam, naj si odstržejo repe, ker bodo veliko lepše. Lisice so bile pa zvite in so se pokvečeni tetki škodoželjno smejale.

Med modne lisice je zašla tudi inženirjeva zaročenka. Nagovarjale so jo tako: »Ostriči se daj! Tvoj zaročenec ti brani? Nikar se mu ne udaj! Povej mu, da so vsi klobuki umerjeni po glavah v kratko pristrženimi lasmi, pojasni mu, da nočeš biti starokopitna, pripomni, da so kratki lasje higienični, bolj praktični — in končno, če le ne odneha izjavi kratkomalo: jaz tako hočem! Naj te vzame, ali pa pusti! Boš v delu, kako bo postal krotek in odjenljiv!«

Zvečer sta začela. »Da tako velewa moda praviš,« je razlagal zaročenec. »Ali ne veš, da je modi treba slediti le v tem, kar ima lepega in pametnega. Kaj neumnosti povzroča ravno moda! Nekoč je ukazovala krinoline in ženske so nosile obsežne krinoline, nato je izrezala naprsje in ženske so se ji klanjale. Kmalu je predpisala ozke pasove in ženske so se stiskale kot pajki, uvedla je ozka krila in uboge Evine hčere so stopicale kot gosi. Pametne se niso udale temu diktatu. Ko bi se takrat ženil, bi poročil le tako pametno dekle, ki ni norela za modno pretiranostjo.«

»Praviš nadalje, da ni klobukov za dolge lase! Kako odbijajo človeka oni pokvečeni, na glavo poveznjeni lonci, ki zakrivajo to, kar je najizrazitejšega pri mladenci, namreč oči in čelo. In to vendar veš, da modistinje še vedno znajo kaj lepo spraviti tudi dolge lase pod lep klobuk.«

»Pa so kratki lasje tako praktični!« Le povprašaj zvite brivce in one, ki strižejo ženskam lase! Jaz za svojo osebo izjavljam, da bi tega ne delal...«

Inženir je dokazoval in razlagal. Dekle je stresala glavo in ugovarjala, dokler ni z

vso trmo izjavila: »Po vkljub temu se hočem ostriči!«

Prišla je nedelja. Zaročenec se je pripeljal 300 km daleč z autom, ker je bil povabljen na večerjo. Naproti mu je prišla tekla k vratom mladenka — z bubi-frizuro! »Kaj si res pristrigla lase?« »Da, in zdi se mi, da ti bolj ugajam! Se boš pač polagoma privadil.« Zaročenec se je uljudno priklonil, oprostil in odšel — za vedno. Gospodična je sicer jokala, a lepih las in lepega ženina ni več imela.

Še vedno se ustavi zvečer auto pred vrati. Vsa presenečena skoči deklica k vratom. »Če bi le prišel on...« Pa ga ni in ga ne bo!

Tako piše francoski list. Dvomimo pa, da bi se Francozinje pfeplašile na tem zgledu. Za nas veljaj to pravilo: Ženska naj se nosi tako, da ne bo žalila svoje časti. O vprašanju kratkih las pa ne razpravljamo, ker naš list nima tega namena.

Kdo najhitreje grize?

V londonskem zoološkem vrtu imajo špansko krastačo. Vselej, kadar ji dajo jesti, jo opazuje nek znanstvenik. Če pride v njeno bližino običajen črv, je bliskoma ponjem. Hitrost grižljajev so hoteli ugotoviti s pomočjo filma, ki je sprejemal s hitrostjo 1/500 sekunde. Toda hitrost grižljaje je bila prevelika in s filmskim poskusom ničesar dognanega. V Londonu trdijo, da naš pravi ta žival 4000 grižljajev v eni minuti. Dober tek!

Hiša z zlatimi kljukami.

Najdragocenejša hiša na svetu je nek newyorški hotel, katerega je sedaj kupil milijonar Benjamin Winter. Hiša ima 12 nadstropij in je stala l. 1913. 12 milijonov zlatih mark. Ima zlate kljuge in je sploh vsa oprava iz zlata. Najemniki teh 25terih sob plačajo letno po 120.000 mark najemnine. Hiša stoji v najdražjem in najlepšem delu Newyorka. Prebivalstvo je nekaj časa proti takemu razkošju protestiralo, a vsi protesti niso ničesar izdali; kajti lastnik ima vedno vse zasedeno, ker je na svetu mnogo milijonarjev, ki si štejejo v čast, stanovati vsaj nekaj časa v najdražji hiši na svetu. Ubogi reveži pa v barakah!

Doma in drugod.

Iz krščanskega sveta.

(Dr. J. L.)

PROTI PRETIRANEMU POGANSKEMU KULTU NARODNOSTI.

Kakor pri nas v Italiji, tako je v zadnji dobi na Francoskem dvignila v javnosti glavo pretirana narodnost v tako zvani francoski akciji, ki jo je pa treba dobro razločevati od katoliške akcije. Započel je to akcijo Karl Maurras, ki je svoj nauk o družbi in državi in njenemu redu naslonil odločno na brezverstvo, a pri tem je znal spretno udrihati proti veri sovražni politiki tedanjih političnih mogotcev, proti liberalizmu in framasonstvu. Zdelo se je, da je njegova struja vzela v zaščito Cerkev, vsled tega ni čuda, da so v začetku potegnili ž njim tudi dobri katoličani. Maurras je bil tudi na čelu monarhističnega gibanja. Ko je pa njegov časopis »L'Action Francaise« začel širiti razme zmote o morali, zlasti zagovarjal načelo da je država nad vse, je papež Pij X. že v januarju 1914 sicer potrdil obsodbo njegovih zmot, ki jih je izrekla kongregacija indeksa, vendar je radi razmer zadržal objavo tega dekreta. Tudi papežu Benediktu XV. se je zdelo umestno čakati z njegovo objavo. Ko so se pa sčasoma pojavile v sistemu Maurrasove šole nove poganske in protikrščanske zmote, je sv. Oficij dekret z leta 1914. objavil in sicer 29. dec. 1920. In sv. Penitencijarija je odločno nastopila proti pristašem te šole z dekretom dne 8. marca 1927. Proti tem cerkvenim odredbam sta Charles Maurras in Leon Dandef objavila zagovor svojih zmot v takozvani rumeni knjigi. Proti nji se je vzdignil kardinal Dubois iz Pariza ter je nauk, disciplino in moralo A. F. obsodil. Isto je ponovil papež v svojem nagovoru dne 20. julija 1927. Tudi od sv. Oficija je bila »rumena« knjiga prepovedana in uvrščena v indeks prepovedanih knjig. Vsi katoličani so verno sprejeli papeževo odločno. Vzpodbudljivo je bilo gledati, kako se je celotni episkopat pogumno oklenil papeža in njegove odločbe.

Le majhna peščica po večini lajikov vztraja v zmoti. Z »francosko akcijo« pa je sv. Stolica obsodila tudi vsak pretirani kult narodnosti, ki hoče pod to ali drugo krinko zavladati nad Cerkvijo in njenimi nezmožljivimi nauki.

NEMŠKI KATOLIŠKI KONGRES.

Nemški katoliki so se zbrali v Dortmundu, da razpravljajo v večdnevnih konferencah o perečih kulturnih vprašanjih. Papežev nuncij Pacelli je ob navzočnosti ogromne množice vernikov (120.000) imel pontifikalno sv. mašo. In škof dr. Klein je otvoril zborovanje z govorom »Kristus — socialni kralj«.

Ta 66. generalni kongres nemških katolikov se je pečal predvsem s socialnimi problemi sedanjega časa. Dal je važne smernice glede težkega gospodarskega položaja ljudstva in zlasti je razpravljal o pravi rešitvi družinskega problema.

Sklenile so se resolucije proti oboževanju države in narodnosti, povzdignil se je glas za katoliško šolo. Dala se je proti brezbarvnemu časopisju pobuda za izdajanje odločno katoliškega dnevnika. Krepko so priporočili katoliško dobrodušnost, lajični apostolat in misijonsko delo. Zlasti se je kongres zavzel za katoliška društva. Ta naj bi postala temelj v novi obliki za državno-politični, gospodarsko-socialni in družinski razmah vsega katoliškega življa. (Linzer Quartal. 1927. str. 827.)

V INDIJI.

V Indiji živi znamenit mož, ki se imenuje Mahatma Gandhi. Čitateljem je najbrž znano, da ni zrasel na krščanskih tleh, a je vendar mnogo storil za osvoboditev indijskega naroda, in sicer na poseben način. Dvigal je svoj glas kakor kristjani proti krivici in nasilju, a je ob jednom zahteval, da ne smejo i oni sami delati nasilja in krivice, ker sila rodi le nasilje. Velik ugled uživa tudi med kristjani, ker je mož plemenit in živi, kakor uči. Vzor in vzgled v tem oziru marsikateremu katoličanu, zlasti v današnjih dneh!

Hodil po zemlji sem naši . . . (Župančič.)

Osebnе vesti.

Ta mesec se je poslovil od nas veleč. g. David Doktorič. Nasemu listu in naši mladini je bil do bro znan kot marljivi sodelavec in značajni prijatelj. Zadnja leta je deloval kot načelnik glasbenega oddelka in s svojim delom ter zmožnostmi veliko pripomogel, da se je dvignilo cerkveno in narodno petje v naši deželi. Goričanom je bil znan kot vzorni dušni pastir, deželanom pa kot vestni zadrुžnik. Ob slovesu mu izražamo v imenu naše družine najudanejšo zahvalo za ves njegov trud in mu iz srca želimo božjega blagoslova!

Iz Mirna je odšel g. L. Pelicon, značajni sodelavec na prosvetnem polju. Za neumorno delo mu izrekamo najudanejšo zahvalo!

Profesorski izpit je položil g. Avgust Čuk iz Solkana. Častitamo!

Poročil se je dne 15. februarja t. l. bivši predsednik g. Franc Rijavec iz Uterskega vrha z gđc. Katarino Mrak iz Stopnika. — Obilo sreče!

Umrl je v Žapužah pri Šturijah 22-letni Roman Blaško. Bil je značajen fant, zvest društvenik in vesel družabnik. Naj mu sve ti večna luč!

PO DEŽELI.

Praznik sv. Jožefa je postal ponekod pravi mladinski praznik za naše fante. Najšlovesnejše so ga letos obhajali v Dornbergu. Pred praznikom so se fantje s tridnevno pripravljali na god sv. Jožefa. Udeležba pri duhovnih vajah je bila letos ogromna. Praznik sam je bil najveličastnejši, kar jih pozna dornberška fara. Dolga vrsta fantovobhajancev, do zadnjega kotička nabita cerkev, pretresljive pridige in — vzorno petje! — Pevski zbor je vodil g. Lojze Bratuž. Izbrane skladbe in precizno izvajanje je osupnilo vse. Popoldne se je oglašil solist g. Joško Bratuž, ki je ob spremeljevanju orgel in violinista g. T. Knapa po

vzdignil slovesno razpoloženje na višek. Kaj tako pristrčnega Dornberžani zlepa ne pomnimo. Te lepe dneve bomo ohranili v trajnem spominu! Sv. Jožef naj obilo povrne vsem!

Iz Renč. Četrtega marca smo imeli domačo prireditev, pri kateri je nastopal domači pevski zbor in Mirenski kvartet, solist-tenorist g. J. Bratuž in baritonist g. Arčon. Dramatske slike so bile srečno izbrane in lepo podane. Številni udeleženci so bili s pevsкими in dramatskimi nastopi prav zadovoljni. Častitamo prirediteljem in želimo srečno pot vsem onim, ki odhajajo v Švicol

Miren. Mladi, izobrazbe željni fantje so tekmovali. Izprašani so bili: Beltram Jože (8 točk), Krpan Karel (9.5 točk), Klančič Rudi (8 točk), Ožbot Bogomil (10 točk, zmagalec), Pelicon Ludvik (8 točk), Štanta Venč (8 točk). — Čast mladim, idealnim fantom!

Iz raznih krajev dohajajo prošnje za verske tridnevnice, romanja, duhovne vaje i. dr. Sporočamo dragim prijateljem in preč. gg. duhovnikom, da voditelj nikakor ne more ustreči vsem, ker je sam in še z delom zadržan. Mesto tridnevnic svetujemo, naj bi v duhovnijah uvedli samo dve pridigi: eno na predvečer, drugo zjutraj. S tem bi bilo olajšano voditelju in udeležencem, ki so večkrat zaposleni s poljskim delom. Tam, kjer je možno, da pomagajo sosednji gg. duhovniki, lahko napravite tudi tridnevno in povabite mogoče samo za sklep tujega gospoda. Navadno se vse navali na advent in post in še to zadnje nedelje. Kdor si hoče zagotoviti verske vaje, naj javi vsaj par mesecev prej. Za romanja, ki naj se vrše v bližnje romarske cerkve, je treba, da mislite že sedaj in se dodobra pomnite z domačimi gospodi. Veselo Vstajenje!

Lom. Vživljamo se o knjigo »Za domačim ognjiščem«. Prijetno in toplo je človeku, ki drugod nima prostora, pa se umakne prav v družinski kot, kjer doživlja sebe samega neposredno. — Dekleta so bila pri agitaciji za »Čolnič« izredno marljiva. Čast jim!

V trudu in znoju.

KO SE ZIMA POSLAVLJA.

»Po gorah je ivje« tako zapojemo včasih. Medtem ko dolina diha pomlad, krije naše

daj z bliskovito naglico. Skijaše je izvežbal č. g. ledinski župnik. Tudi na Vojskem, Livku in Trnovski planoti so se marsikateri

Gore še sneg. Letos bodo redke butare na Cvetno nedeljo, ker ni še mačic. Zadnji zimski sneg napravlja pa nebroj veselih ur našim smučarjem. Slika nam kaže skijaše v Ledinah nad Idrijo. Dolga pota, ki so jih morali fantje prebresti v snegu, prelete se

podkovali s skijem, kar jim donaša nelež bavo, temveč tudi korist. V pismih nam sporočajo, da upajo pridrsati tudi za Veliko noč k vstajenju, kakor so pridrsali za božič k polnočnici. Mi dolinci pa upamo, da jih bo pomlad prehitela.

POŠTA.

ODLIČNO PRIZNANJE.

Vseučiliški profesor preč. g. dr. Gregor Rožman je napisal v katoliškem dnevniku dne 3. marca 1928. kritiko o lanskem »Čolniču«. Priznanje, katerega daje odlični vzgojitelj katoliške mladine »Našemu Čolniču«, bodo z veseljem sprejeli vsi dobromislenci prijatelji našega lista, zlasti gg. duhovniki, ki vedo predvsem, kakšnega pomena je vzgojni list za našo mladino. Ocena se glasi dobesedno takole:

Letnik 1927 »Našega čolniča« (Gorica) v prikupljivi Domnovi opremi si je bil nadel nalogo: »Z besedo in križem vzgajaj boljše rodove«. Izvršil jo je smotreno in dobro. Vzgojiti mladino v krepke značaje, v ljubiteljne preproste domačnosti, vzbuditi ji

smisel za temeljitejšo izobrazbo — znanje, ker resnica osvobodi — in ji nuditi ob enem tudi možnost izobrazbe, odkriti najglobokejše vire moči in značajnosti, ki so v veri, vzbuditi v narodovi duši najtajnejše strune, ki zabrne ob dihu božjem in njegove milosti — ti cilji dajejo listu harmonijo in enotnost.

Iz vsebine naj omenim v dokaz samo troje: I. Pomenki: Izredno srečno uspelo je kramljanje o praznikih cerkvenega leta. Praznikov mi več ne znamo praznovati! Zakaj ne? Ker se je družina oddaljila cerkvi.« V cerkvenem letu se v bujnem krogu vrste sami družinski prazniki. Pomenkar je pokazal vso njihovo lepoto s tako toplo besedo, da si čitatelj kar zaželi: Da, tako

bom obhajal te praznike, tako mi bodo pomenili nekaj več kot pa zgolj prost dan. Meščanske in delavske družine zlasti ne znajo najti in praznikih nič več toplote in poezije, pravi njihov pomen jim je skrit. Oči odpreti jim je treba, da vidijo, pa bo srce zopet čutilo toploto. Posebno naši koledarji bi morali k temu pomagati. In naša društva morajo čuvati in gojiti to krščansko domačnost. Razdirati jo, bi pomenilo vreči srca in družine v ledeno dobo duš nazaj!

2. V povestnem delu se je pojavil L. Golobič s prvo daljšo povestjo »Tine in Tina«. Slika društvenega življenja. Tine, duša telovadnega odseka, fant, ki se ima v oblasti tudi tedaj, ko mu pijanec meče v obraz krute žaljivke, dasi mu grebe gnev v dno srca... Prijetnost društvenega življenja, ki mlade duše oplemenituje, se še bolj odraža na temnem ozadju pijanca Toneta. Tinkinega brata, ki podleže nožu tovarišaj-pijanca.

3. Vodilna je Pregljeva »povest od včeraj in danes«. Zvodnik. Pograbil je vzgojni problem, kateri pri nas do danes še ni rešen in marsikateremu prijatelju mladine dela hude skrbi. Brezobzirno odkritosrčno pokaže pot in način pohujšanja, ki rodi greh — in temu sledi z neizprosno doslednostjo kazni. Na sedmo pobinkoštno se povest prične, zadnjo adventno se konča, ko je »sekira nastavljena drevesom na korenine.« Kraljev gospod Nace, ki »prav po domače pove in pa lepo«, a tudi »hudo in trdo«, drži malo pevsko družino fantov in deklet skupaj. Pa pride »volk v ovčjem krznu«, Furlanov študent Štefan, in izvabi iz zбора Valičevo Rožo. S Cankarjevo Erotiko ji napolni domišljijo s slikami, ki jih dotlej ni poznala, ki jo spremljajo in motijo povsod, še pri molitvi in nedeljski maši. Roža je zastrupljena. Prijateljica Tončka trpi za njo. Skuša jo rešiti, a ne zadene prave strune, vse preveč je trda njena beseda, pomešana z zakrito zavistjo in odkrito užaljenostjo. Štefanova beseda je vse drugače mamljiva. — Zato se je vdala njegovi prošnji in igrala z njim. Nandetom, Polonico v Govekarjevih »Rokovnjačih«. Pisatelj poudarja izrecno v tem 9. poglavju, za kaj

mu gre: »O Vi vsi rodoljubni vzgojniki... vztrajni režiserji... strokovni pisci... prosim Vas, oprostite pisatelju te povesti, da bo morda nehotе sprožil znova vprašanje iz stare pravde, ali niso bolj priporočljive igre s samimi moškimi, ženskimi vlogami mimo takih, ki imajo mešane. Mimo takih vprašanj gre pisatelju namen: pokazati je hotel le, kako prav je učil gospod Ignacij Kralj, da utegne biti na svetu še celo sam božji dar, kakor je, recimo, cvetka ali pesem, človeku v pogubo, če se je pritaknil skušnjavec, zvodnik.« Glede Govekarjevih »Rokovnjačev« pa sodi: »Tudi Govekar ni kar nalašč zvodljiv. Na nižje čute pa je računil. Zato ne bi grajal odrov, ki Rokovnjačev ne uprizarjajo. Še vesel bi jih bil. Zaradi deklet, ki kakor Tončka pravijo, da bi se sramovale nastopiti v igri. Koga pa je sram, je še zdrav in še lep in še mlad.« Rože Valičeve ni bilo sram. Zato je kakor samoposebi prišlo, da sta s Štefanom cel dan jemala v goriški krčmi slovo in je Roža nazajgrede strmela z mosta v Vipavo: »Le sramote ne! Rajši prej v vodo!« in da je zmedena prosila: »Ljubi Bog, sladka božja Mati! Dajta, da bi zdrava ostala, dajta, da ne bi bilo nič.« Štefan je na Dunaju kmalu utihnil; Roža je vrgla Erotiko v peč... »rešila je vsaj dušo.« Krava griža se je razlila po dolini, zadnjo adventno je pograbila Rožo, tri tedne pozneje je bila v grobu. Štefan je kmalu izhiral in umrl v bolnici na posledicah svoje razuzdanosti. »Tako je pač na svetu in to je njegova vrednost... In kako pravi evangelist? Nebo in zemlja bosta prešla, Gospodove besede pa ne bodo prešle! In evangelist — ni zvodnik.« Tak je konec povesti.

Ta kratka vsebina kaže vso resnostjo aktualnost povesti. Oglevalo je mladini lahko mišljeni in sladkim besedam ter lastnim željam verujoči. Resen memento je vsem onim, ki mladini pota kažejo v življenje. Eni in drugi bodo ob njej rastle v notranji moči, ki je za zdravo in nravno dobro življenje potrebna. »Naš čolnič« je prav posebno ž njo svojo vzgojno nalogo, ki si jo je stavil, dobro rešil.

Dr. Rožman.

Izseljenka piše: Izkusila sem resnico, da je tujina hujša od pelina. Žalibog, da marsikdo to resnico prepozno spozna. Srečala sem človeka, ki je imel doma precejšnje posestvo. Mislil je, da bo drugod bolje živeti, zato je prodal vse. V tujini je vse za pravil, ko je iskal dela. Pet lačnih otrok ima in brez denarja je. Tujina je varljiva večša, ki marsikoga zapelje.

Sedaj prihaja pomlad in z njo Velika noč. Pri vas je že vse v cvetju, pri nas vladaja mrzla zima. Že pred par tedni mi je pisal oče: »Vijolice so že. Če bi prav hotel, bi ti jih lahko poslal!« Pomislite, to piše moj oče, ki je že star, brezčuten za dobro in slabo — on govori o vijolicah! Res, pomlad dela čudeže!

Prav imate, da svarite ljudi, naj ne hodijo v tujino! Kako domača bo pri vas Velika noč! O, da bi jo mogla praznovati do

ma, kjer se tako lepo moli! Želim Vam in vsem prijateljicam prav srečne velikonočne praznike v domačiji. Bog živi!

Zala.

Tudi mi želimo vsem bratom in sestram v daljni tujini, naj bi jim prinesel veliko nočni zvon veselja, sreče in skorajšnje vrnitve!

J. G. — Tožiš nad plesi. Res je, da so se ponekod razlili kot povodenj — toda slepcem ne moreš nikdar opisati solnca. Sedaj šele izprevidimo vsi, kakšnega pomena so bila prava društva. Oni, ki se zavedate resnosti, vplivajte osebno na druge — drugega sredstva ni. Le lakota in sramota zamoreti norcem urediti možgane. Pozdravljen!

Vesele in milosti polne velikonočne praznike želi vsem naročnikom, prijateljcem in prijateljicam, zlasti sotrudnikom

Uredništvo »Čolniča«.

Zasoljene in zapletene.

NALOGE.

S to rubriko smo hoteli vzbuditi veselje do pisateljstva med našimi naročniki. Naloge, ki smo jih dali, so se marsikomu zdele težke, v resnici pa zahtevajo manj truda in donajajo večje koristi kot reševanje ugank. Odgovore so poslali: Janko Flander, Pipan Jožef in France Pavlica. Izmed došlih odgovorov bomo priobčili rešitev, ki nam jo je poslal *L. Hribovski* iz Mrzlega loga pri Črnem vrhu. Pisatelja javno pohvalimo in mu kot nagrado prisodimo 20 lir.

Rešil je pa posamezna vprašanja takole:

1. Dvakrat da, kdor hitro da.

Pregovor je resničen. Izkusil sem to, ko sem nabiral naročnike za »Naš čolnič«. Na Štefanovo smo sedeli skupaj pri poliču vina: teta, sestra in jaz. Pripovedoval sem jima, kakšnega pomena je list in kako lahko uporabimo plačilno ugodnost, da se oddolžimo upravi vsak mesec z dvema lircama.

Teta posluša in odloči: »Kdo bo zbiral tiste mesečne lirce! Tu imaš deset lir! Če je list lep, je tega denarja vreden!« Vzel

sem denar in se zahvalil. Teta je storila uslugo meni, listu in sebi.

S sestro je šlo pa težje. »Moral boš čakati,« je pripomnila, »da bodo začele kokoši nesti jajca!« Ta teden so kokoši pridne in upam, da sestra z naročnino ne bo odlašala. »Čolnič« bo dobil pirhe.

V nedeljo se srečava s prijateljem Maksom. Iz žepa privleče zelene listke, ki jih je poslala uprava in z eksekutorskim poučkom pripomni: »Lojze, plačati je treba, kdor se hoče voziti v »Čolniču«. Pobrala sva po vasi naročnino in zadovoljna poslala denar upravi. S tem sva se rešila skrbi, naročnikom sva odvezla zavest dolžnikov in listu dala to, kar zasluži. Zadovoljna sva midva in »Čolnič«. Kdor hitro da, dvakrat da!

2. Gozdovnik.

Kakšen konec slutim v Magajnovi postavi? Takole sem ga zamislil: Med kraške bore je prišla pomlad. Kraški svet je oživel. Veselo so zapele ptice in hitele spletat gnezdeca v borih. Radost je šla skozi gozdovič. — Le gozdovnik ni okusil pomladanskega veselja. Sedel je med bori in žalost

no povešal glavo. Oklenil se je zelenega bora in mu tožil svojo bolešt. Strme je poslušal bor in turobno kimal z glavo... Traven je poznal, da je svet varljiv. Imel je dekle, dal ji je srce — a ona ga je prevarila. Pa bila je neizkušena — res »mucek mali«, ki se je hitro skesal. Gozdovnik je vstal, oklenil se je bora in sklenil, da ne verjame več malim muckam. Še bolj je ljubil svoje borovce in sanjal z njimi o bolešt. — Radoveden sem, kako je pisatelj zaključil svoj spis in težko čakam nadaljevanja!

3. Neznani izrazi v Pregljevih »Tolmincih«.

Pisatelj ima vse polno izrazov, ki bodo obogatili naš besedni zaklad. »Siv mrč« imenuje pisatelj temno soparico, ki je puhata iz zemlje. Zdi se, kot bi hotela solnce omračiti. — »Globoko žekno« je vzel Pregelj iz izraza, ki ga rabimo pri peči. Votlino v peči imenujemo žekno. Pisatelju se je zdelo, da je segala vročina na globoko in izparila kot zubelj iz žekna, »Znojno vzdušje« imenujemo zopern duh, ki prihaja iz razgretega človeka. Tam, kjer kosijo se-

no, ali kjer plešejo v zaduhli sobi nastane tudi znojno vzdušje, ki je nezdravo in zoperno. — »Osebenkovati« se pravi biti pri svojih na stanovanju. Sam človek v zapuščeni sobi čuti, da osebenkovanje ni prijetno. »Mistična predstava« je skrivnostni prizor v domišljiji ki ga draži obupnost in nerazsodnost. Sili nehotе k začudenju in premišljevanju. »Oblevno govoriti« se pravi rabiti nedostojne izraze. »Dehtivo zastidjen« je oni, ki v njem vstaja stud, dasiravno mu to občutje ni nevšečno. Zastidjen bi utegnil biti tudi človek, ki je sramežljiv. »Vojsko černidov« mislim, da je bila domača mestna vojaška bramba. — Prišel sem do spoznanja, da je treba roman »Tolminci« čitati z razumevanjem in večkrat predelati posamezne odstavke.

NOVE NALOGE.

1. Oцени nam A. Kraljevo sliko »Križanje«, ki jo prinaša »Čolnič« kot prilogo!

2. Opiši življenjepise zaslužnih znanih mož, ki so živeli v vaši fari!

ZA SMEH.

Strašno. — V nekem romanu, ki je preveden tudi v slovenščino, čitamo sledeči »strašni« dogodek: Kdo bi mogel opisati začudenje ubogega Dobromira, ko se je po grozopolnih naporih vrnil domov in pogledal v ogledalo! Strašen pogled! Vsled groze so mu lasje stopili pokoncu. Dobromir je namreč opazil, da je postal popolnoma — plešast.

Lepa družba. — Živinorejska zadruga je napovedala živinsko razstavo in razposlala živinorejcem sledeči program: Ob 10. uri dopoldne prihod bikov, ob 11. uri sprejem častnih gostov, točno ob 12. uri skupno kosilo vseh došlih...

Napačna uporaba. — Žolčevega hlapca je bolel trebuh. Ker bolečina ni nehala, je šel v mesto k zdravniku. Doktor mu je predpisal zdravila in izročil recept z besedami: »Tako, dragi prijatelj! Tu vam dam recept,

s katerim si ukupite v lekarni kroglice. Te kroglice jemljite vsako jutro na prazen želodec!«

Čez dober teden jo hlapec zopet primaha k zdravniku. »No,« vpraša doktor, »ali ste poskusili s kroglicami?« »Seveda sem, gospod doktor! Pa zlomek mi je vedno zdrčnil v hlače!«

Kaj je komunizem? — Cefirin je bil komunist. V nedeljo popoldne je šel v gostilno in naletel pri mizi na Štefuca, ki je imel doma v hlevu dva mastna prašiča. Štefuc bi bil tudi rad komunist, pa ni prav vedel, kaj je to. Cefirin mu je razlagal rdeči evangelij takole:

»Štefuc! Ti si zabit, zato ti po domače povem, kaj je komunizem. Vidiš, Štefuc! Mi komunisti zahtevamo, da se vse razdeli. Zastopiš?«

»Mhm!« je pritrjeval Štefuc.

»Vzemimo torej, da imaš ti Štefuc dve

lepi, veliki hiši. Saj si to lahko misliš? Kaj boš v tem slučaju storil?»

»Eno bi obdržal, drugo podaril,« se odreže Štefuc.

»Dobro!« pritrjuje Cefirin. »Zdi se že, da razumeš popolnoma naš nauk! Zdaj si pa misli, da imaš dva avtomobila. Kaj boš napravil?«

»Ej,« se hitro odreže Štefuc, »enega bi si obdržal, drugega šenkal!«

»Izborno!« ugotavlja Cefirin. »Si že naš! — Kaj pa, recimo, da imaš v hlevu dva mastna prašiča? Kaj boš storil?«

Štefuc debelo pogleda in molči.

»No, Štefuc! Ali si ne moreš predstavljati, da imaš v svinjaku dva rejena prasca?«

Štefuc se nakremži in spet molči.

»Hudimana, tak odgovori no! Saj si doslej gladko odgovarjal in kazal, da umevaš komunizem! Misli si torej, da imaš v hlevu dva prašiča! Kaj boš storil z njima? No?«

Štefuc se popraska in jezno zarentači: »Sakrabort! Pusti mene in moja prašiča pri miru! Ni treba, da bi si prasca predstavljal, ker ju v resnici imam!«

UGANKE.

REŠITEV UGANK V 2. ŠTEVILKI.

1. Novoporočenca sta: umetnik in mlekarica.
2. Pet prstov.
3. Najmlajši.
4. Morska bolezen.
5. Dostavijo se rime: Mica, brica, lisica, lica, pravica, desnica, temnica, vica.

UGANKE.

Rešitev ugank so poslali: Vodopivec Mirko iz Kronberga, Kete Franc in Ema

Poljšak iz Dolenj, Marija Kovic iz Sovodenj, Zora Piščanc iz Pize, Jožef Pipan iz Kobjeglave, Štefan Oblak iz Čepovana, Franc Modrinjak iz Maribora, Žnidaršič Franjo iz Gorice in Božič Franc iz Žapuž.

Pravilno so rešili vse uganke: Stanko Jeglič, Golobič Lojze, Peter Mihelič, Polde Čampa vsi bogoslovci v Ljubljani, Ida Ušaj iz Gorice.

Izžreban je bil: Peter Mihelič, bogosl. v Ljubljani.

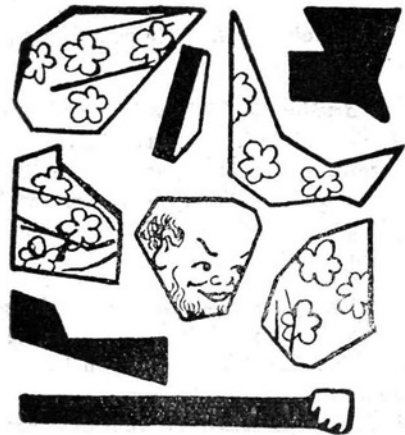
NOVE UGANKE.

SMEŠNA VPRAŠANJA.

1. Katera žival hodi po glavi?
2. Katere živali ni imel Noe v ladji?
3. Bog ga nikdar ne vidi, kralj redkokeč, kaj, kmet vsak dan. Koga neki?
4. Službo iščeta: Špela Kate in Polde Celej. Kakšnega stanu sta?

5. Raztreseni udi.

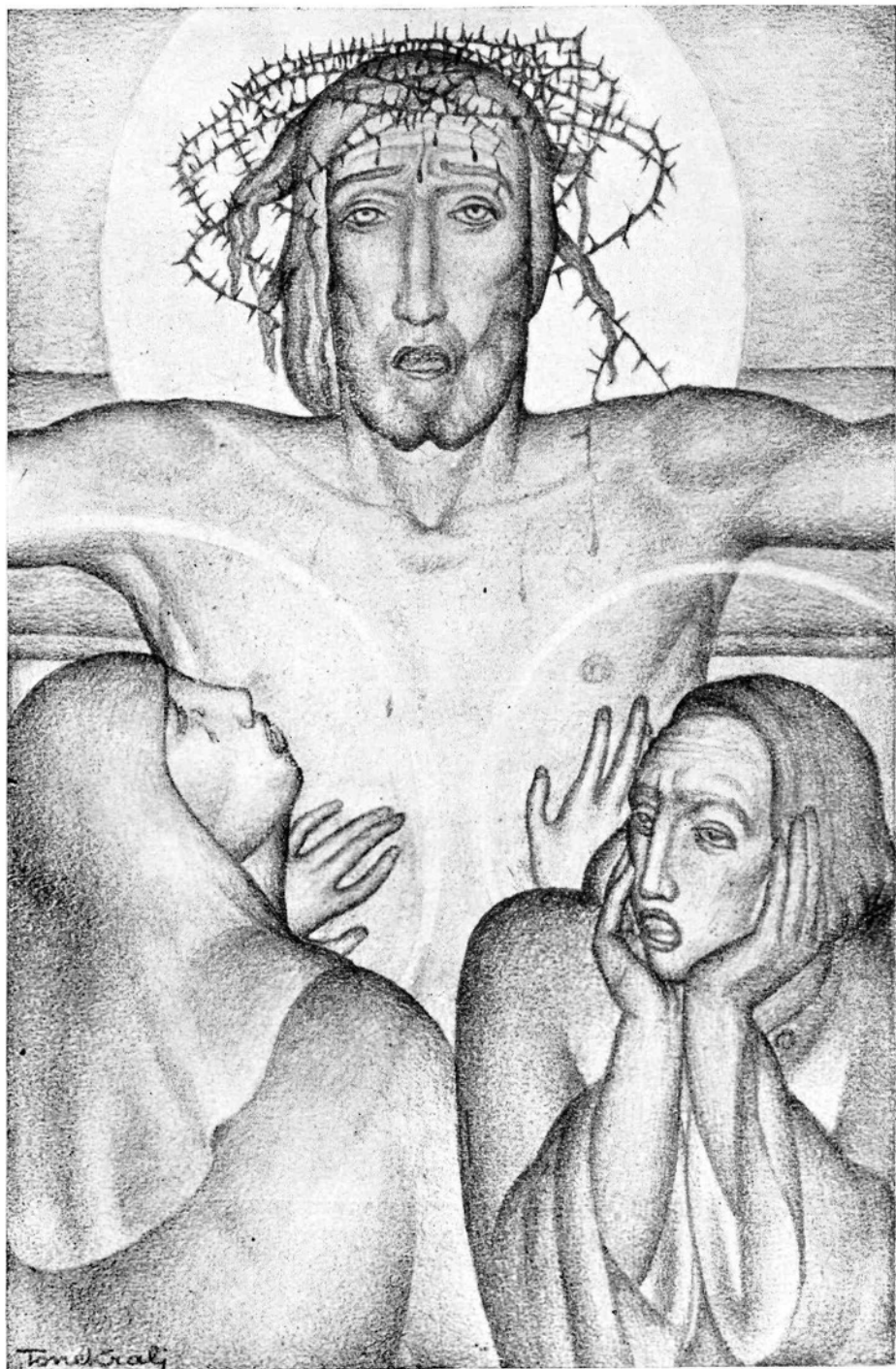
Iz posameznih kosov sestavite sliko! Narišite si posamezne kose in jih sestavljajte toliko časa, da dobite pravo podobo. Sestavljeno sliko izrežite in pošljite upravi.

Kdor reši pravilno prve štiri uganke in ga določi žreb, dobi v dar knjigo: Domači vrtnar.

Oni pa, ki bo zbral raztresene ude v 5. uganki ter poslal sestavljeno sliko na upravo, prejme po žrebanju 20 lir.

Tone Kralj: Križani

Priloga „Našemu Čolničū“ 1928